

**Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
Merkez Bankası**

Bülten

Mayıs, 1991

No: 15

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
I. BÖLÜM	
Teftiş ve İnceleme Kurulu	3
II. BÖLÜM	
KKTC Merkez Bankası ve Bankacılık Faaliyetleri	5 - 33
III. BÖLÜM	
Ekonomik Gelişmeler	36 - 58
1. Üretim, İstihdam ve Fiyatlar	36
a) Üretim Artışı ve Kaynakların Kullanımı	36
b) İstihdam	40
c) Fiyat Hareketleri ve Ücretler	42
2. Mali ve Parasal Gelişmeler	45
a) Mali Gelişmeler	45
b) Parasal Gelişmeler	50
3. Ticaret, Pazarlama ve Ödemeler Dengesi	50
a) Ticaret ve Pazarlama	50
b) Ödemeler Dengesi	51
IV. BÖLÜM	
Merkez Bankasının Yıllık Hesapları	60 - 64
Bilanço	60
Kâr ve Zarar Hesabı	61
Hesaplar Hakkında Açıklamalar	62
V. BÖLÜM	
Bankacılık İstatistikleri	66 - 72
VI. BÖLÜM	
Bankacılık Kesiminin Özel İlgi Duyacağı Mevzuat	73 - 84
VII. BÖLÜM	
Tabloların Listesi	86 - 87

.

.

.

.

.

.

I. BÖLÜM

TEFTİŞ VE İNCELEME KURULU

Bankaların, Kredi veren Kuruluşların ve döviz alım-satımıyla iştigal eden "yetkili müessese"lerin gözetim ve denetimine ilişkin olarak yasalar altında Bankamıza verilen görevler Teftiş ve İnceleme Kurulunca ifa olunmaktadır. Teftiş ve İnceleme Kurulu aynı zamanda KKTC Merkez Bankasının iç denetiminden sorumludur.

KKTC Merkez Bankası Yönetim Kurulunun 7 Mart 1991 tarihli toplantısında Yönetim Kurulu üyesi Ertuğrul Güven'in diğer görevleri yanında (Bankamız bülteninin yayımlanması dahil) Teftiş ve İnceleme Kurulu Başkanlığını yürütmesi ve aşağıdaki personelin ona bağlanması karar altına alınmıştır.

Şeniz ORUNDALIZADE
Erşen M. KARGI
Aytaç SÖNMEZ
Adile ÜNVAN
Sümer ERKMEN
Ercan ÖZGÜM
Ramadan ERKİNER
Türker DELER

Şef (İç Denetim)
Teftiş ve İnceleme Amiri
I. Sınıf Teftiş ve İnceleme Memuru
I. Sınıf Teftiş ve İnceleme Memuru
I. Sınıf Teftiş ve İnceleme Memuru
I. Sınıf Teftiş ve İnceleme Memuru
I. Sınıf Teftiş ve İnceleme Memuru
I. Sınıf Teftiş ve İnceleme Memuru

•

•

•

•

•

•

•

•

II. BÖLÜM

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİNDE MERKEZ BANKASI VE BANKACILIK FAALİYETLERİ

35/1987 Sayılı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası Yasasında belirtilen çerçevede bankalar tarafından getirilen kısa vadeli senet ve vesikaları reeskonta kabul ederek veya Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Hazine Kefaleti karşılığında avans vermek suretiyle, piyasaya para sürme ve bankalara kaynak sağlama görevleri Bankamızca sürdürülmüştür.

31 Aralık 1990 tarihi itibarıyla avans ve reeskont işlemleri Tablo 1'de avans ve reeskont işlemlerinden doğan borç bakiyelerinin 31 Aralık 1989, 31 Aralık 1990 ve 31 Mart 1991 itibarıyla karşılaştırması ise Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 1

31 Aralık 1990 İtibarıyla Avans ve Reeskont İşlemleri

		Milyon ₺		
		Borç Bakiyesi	Senet Adedi	Senet Toplamı
Hazine Kefaletini	K.T.Sanayi İşletmeleri			
Haiz Bonolar	Holding Ltd.	3.731.6	2	650.0
" "	Cypruvex Ltd.	8.641.9	3	3.000.0
" "	Tarımsal Donatım kurumu	546.3	4	220.0
		<u>12.919.8</u>	<u>9</u>	<u>3.870.0</u>
Hazineye Kısa				
Vadeli Avans		<u>25.000.0</u>	-	-
Küçük Esnaf ve				
Sanatkâr Senetleri	K. Vakıflar Bankası Ltd.	<u>3.329.6</u>	<u>800</u>	<u>3.349.6</u>
Sanayi Senetleri	K. Vakıflar Bankası Ltd.	125.0	5	125.0
" "	K. T. Koop. Merkez Bankası Ltd.	100.0	1	100.0
" "	K. Kredi Bankası Ltd.	694.0	12	694.0
" "	K. Ticaret Bankası Ltd.	320.0	9	320.0
" "	Asbank Ltd.	90.0	2	90.0
		<u>1.329.0</u>	<u>29</u>	<u>1.329.0</u>
Ticari Senetler	K. Ticaret Bankası Ltd.	<u>300.0</u>	<u>4</u>	<u>300.0</u>
Tarım Senetleri	K. T. Koop. Merkez Bankası Ltd.	234.2	65	234.2
" "	K. Vakıflar Bankası Ltd.	190.5	27	193.0
		<u>424.7</u>	<u>92</u>	<u>427.2</u>
İhracat Senetleri	K. Kredi Bankası Ltd.	<u>156.4</u>	<u>2</u>	<u>156.4</u>
Turizm Senetleri	K. Vakıflar Bankası Ltd.	1.109.7	19	1.218.4
" "	Türk Bankası Ltd.	296.1	4	350.0
" "	K. Kredi Bankası Ltd.	1.269.1	19	1.335.0
" "	K. Ticaret Bankası Ltd.	622.2	16	790.0
" "	Asbank Ltd.	740.8	11	780.0
" "	Akdeniz Garanti Bankası Ltd.	1.088.9	11	1.100.0
		<u>5.126.8</u>	<u>80</u>	<u>5.573.4</u>
Genel Toplam		<u>48.586.3</u>	<u>1016</u>	<u>15.005.6</u>

Tablo 2

Avans ve Reeskont Borç Bakiyelerinin 31 Aralık 1989, 31 Aralık 1990 ve
31 Mart 1991 İtibarıyla Karşılaştırması

		Milyon ₺		
<u>Kredi Türü</u>	<u>Borçlu</u>	<u>31 Aralık</u> <u>1989</u>	<u>31 Aralık</u> <u>1990</u>	<u>31 Mart</u> <u>1991</u>
Hazine Kefaletini	K. T. Sanayi İşletmeleri			
Haiz Avans	Holding Ltd.	2303.5	3731.6	3731.6
" "	K.M.S. Cypfruvex Ltd.	5334.5	8641.9	8641.9
" "	Tarımsal Donatım Kurumu	337.7	546.3	546.3
" "	Toprak Ürünleri Kurumu	4914.4	-	-
" "	Devlet Üretim Çiftlikleri	60.7	-	-
" "	K.T. Turizm İşletmeleri Ltd.	-	-	400.0
		<u>12950.8</u>	<u>12919.8</u>	<u>13319.8</u>
Hazineye Kısa				
Vadeli Avans			<u>25000.0</u>	<u>25000.0</u>
Küçük Esnaf ve				
Sanatkar Kredileri	K. Vakıflar Bankası Ltd.	<u>2288.8</u>	<u>3329.6</u>	<u>3321.7</u>
Sanayi Senetleri	K. Vakıflar Bankası Ltd.	50.6	125.0	335.0
" "	K. Ticaret Bankası Ltd.	78.4	320.0	320.0
" "	Türk Bankası Ltd.	28.6	-	-
" "	K. Kredi Bankası Ltd.	-	694.0	688.0
" "	Asbank Ltd.	-	90.0	150.0
" "	K.T. Koop Merkez Bankası Ltd.	-	100.0	100.0
		<u>157.6</u>	<u>1329.0</u>	<u>1593.0</u>
İhracat Senetleri	K. Vakıflar Bankası Ltd.	16.7	-	72.0
" "	Türk Bankası Ltd.	-	-	-
" "	K. Kredi Bankası Ltd.	72.1	156.4	-
" "	K.T.Koop. Merkez Bankası Ltd.	-	-	50.0
		<u>88.8</u>	<u>156.4</u>	<u>122.0</u>
Ticari senetler	K.Ticaret Bankası Ltd.	-	300.0	300.0
" "	Türk Bankası Ltd.	55.3	-	-
" "	K. Kredi Bankası Ltd.	390.3	-	-
		<u>445.6</u>	<u>300.0</u>	<u>300.0</u>
Tarım Senetleri	K.T.Koop.Merkez Bankası Ltd.	205.1	234.2	193.9
" "	K. Vakıflar Bankası Ltd.	81.7	190.5	144.6
		<u>286.8</u>	<u>424.7</u>	<u>338.5</u>

İmalatçı-İhracatçı
Senetleri

"	"	K. Vakıflar Bankası Ltd.	53.3
"	"	K. Ticaret Bankası Ltd.	878.8
"	"	Türk Bankası Ltd.	65.8
"	"	K. Kredi Bankası Ltd.	145.0
"	"	Türkiye İş Bankası A.Ş.	579.7
"	"	Asbank Ltd.	45.2
"	"	Akdeniz Garanti Bankası Ltd.	102.8

1870.6

Turizm Senetleri

"	"	K. Ticaret Bankası Ltd.	624.4
"	"	K. Vakıflar Bankası Ltd.	688.9
"	"	Türk Bankası Ltd.	373.9
"	"	K. Kredi Bankası Ltd.	900.0
"	"	Asbank Ltd.	350.0
"	"	Akdeniz Garanti Bankası Ltd.	-

2937.2

Genel Toplam

21026.3

-	-
-	-
-	-
-	-
-	-
-	-
-	-

-

622.2	535.6
1109.7	1145.5
296.1	246.1
1269.1	1603.1
740.8	570.2
1088.9	1022.2

5126.8

48586.3

49117.7

FAİZ FARKI FONU

Teşviki öngörülen sektörler ve konular için tercihli faiz oranlarının uygulanmasını kolaylaştırmak amacıyla KKTC Merkez Bankası bünyesinde faiz farkı fonu kurulması 35/1987 sayılı KKTC Merkez Bankası Yasasının 23. maddesinde öngörülmüştür. Yasanın 53. maddesi altında çıkarılan "KKTC Merkez Bankası Faiz Farkı Fonu Oluşturulması Tüzüğü"nin 7. maddesine göre Fonun kaynakları şunlardır:

- a) Devlet Bütçesine bu amaçla konulacak ödenek;
- b) KKTC Merkez Bankası nezdindeki Hazine fonları faizlerine karşılık olarak Banka bütçesinden ayrılacak belirli bir ödenek;
- c) Bankalar ve yan kuruluşları ile kooperatif bankaları ve mevcut yasalar altında kredi vermekle yetkili kılınmış müesseselerin verecekleri her türlü nakdi krediler üzerinden uygulanacak azami yasal faiz oranı içinden 3 puan faiz farkının tahsil edilerek banka nezdinde açılan Faiz Farkı Fonuna yatırılan miktarlar ve
- d) Türkiye Cumhuriyeti Devleti tarafından yapılacak katkılar.

Tüzüğün 5. maddesi altında faiz iadesi oranları kredi türleri itibarıyla şöyledir.

Tarım (Ayni)	%31
Tarım (Nakdi):	
Miktarı 1 milyon ₺'ye kadar olanlar	%16
Miktarı 1 milyon ₺'nin üstünde olanlar	% 7
Küçük Esnaf ve Sanatkâr Kredisi	%26
Turizm Kredisi	%31
Sanayici, İhracatçı Kredisi	%17

Ancak faiz farkı iadesi uygulaması şu ana kadar sadece tarım (ayni), turizm ve sanayi konularına inhisar ettirilmiştir. Tabiatıyla aynı kredi için hem Merkez Bankası reeskont kaynağından hem de Faiz Farkı Fonundan yararlanma olanağı yoktur.

Böylece faiz iadesi uygulamasıyla, Bankamızca Yasada belirtildiği üzere kamu kurum ve kuruluşlarına avans vererek veya bankalarca ibraz edilen kısa vadeli senet ve vesikaları reeskonta kabul etmek suretiyle sağlanan kredi olanakları yanında bankalara kendi kaynaklarından tercihli sektörlerle kredi verme olanağı yaratılmıştır.

Faiz Farkı Fonu uygulamaları Tablo 3'te özet halinde gösterilmektedir.

Tablo 3

Faiz Farkı Fonu Uygulamaları
1987 - 1991

Milyon ₺

Harcamalar		Gelirler	
1987 Tarım (Ayni)	1.6	1987 KKTC Merkez Bankası katkısı	500.0
Dönem Sonu Bakiyesi	<u>803.6</u>	Bankalardan	<u>305.2</u>
	<u>805.2</u>		<u>805.2</u>
1988 Tarım (Ayni)	1844.0	1988 Dönem Başı Bakiyesi	803.6
Dönem Sonu Bakiyesi	2878.9	KKTC Merkez Bankası Katkısı	3000.0
	<u>4722.9</u>	Bankalardan	<u>919.3</u>
			<u>4722.9</u>
1989 Tarım (Ayni)	1241.9	1989 Dönem Başı Bakiyesi	2878.9
Dönem Sonu Bakiyesi	7134.2	KKTC Merkez Bankası Katkısı	3500.0
	<u>8376.1</u>	Bankalardan	1678.1
		TC Yardımı	<u>319.1</u>
			<u>8376.1</u>
1990 Tarım (Ayni)	2388.4	1990 Dönem Başı Bakiyesi	7134.2
1990 Turizm	459.2	KKTC Merkez Bankası Katkısı	4000.0
1990 Sanayi	0.9	Bankalardan	3254.5
Dönem Sonu Bakiyesi	<u>12352.8</u>	TC Yardımı	<u>812.6</u>
	<u>15201.3</u>		<u>15201.3</u>
1.1.91-31.3.91 Tarım (Ayni)	1132.9	1.1.91 Dönem Başı Bakiyesi	12352.8
1.1.91-31.3.91 Turizm	225.2	Bankalardan	1042.3
1.1.91-31.3.91 Sanayi	1.3	TC Yardımı	527.3
31.3.91 Dönem Sonu Bakiyesi	<u>12563.0</u>		<u>13922.4</u>
	<u>13.922.4</u>	1.4.91 Dönem Başı Bakiyesi	<u>12563.0</u>

Not: Faiz Farkı iadesi taahhüt bakiyesi 31.3.91 tarihinde 6350.0 milyon ₺ olarak hesaplanmıştır.

YETKİLİ BANKALAR

Para ve Kambiyo İşleri Yasasındaki tanıma göre "Yetkili Bankalar" Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde faaliyette bulunan ve ithalat, ihracat işlemleri yapmaya, döviz almaya, döviz bulundurmaya, döviz satmaya, döviz satışına mesnet teşkil eden turistlere mahsus döviz alım bordroları ve/veya makbuz tanzim etmeye Maliye İşleri ile ilgili bakanlıkça yetkili kılınan bankaları anlatır. KKTC Merkez Bankası dışında yetkili bankalar şunlardır.

TC Ziraat Bankası
Türk Bankası Ltd
Türkiye İş Bankası A.Ş.
Kıbrıs Türk Koop. Merkez Bankası Ltd.
Kıbrıs Kredi Bankası Ltd.
Türkiye Halk Bankası A.Ş.
Kıbrıs Vakıflar Bankası Ltd.
Limasol Türk Koop. Bankası Ltd.
Kıbrıs Ticaret Bankası Ltd.
Kıbrıs Endüstri Bankası Ltd.
Kıbrıs Faisal İslâm Bankası Ltd.
Asbank Ltd.
Akdeniz Garanti Bankası Ltd.
Kıbrıs İktisat Bankası Ltd.

"Yetkili Müesseseler" Para ve Kambiyo İşleri Yasası Kuralları uyarınca döviz alıp satmaya ve bulundurmaya yetkili kılınan müesseseleri anlatır. Bu müesseselerin Maliye İşleriyle görevli bakanlıktan çalışma izni almaları zorunludur. Halen faaliyette bulunan yetkili müesseselerin isimleri ve kayıtlı büro adresleri aşağıda gösterilmiştir.

Birinci Döviz Alım Satım Şirketi Ltd.
158 A Girne Caddesi, Lefkoşa.

Fırıncıoğulları Co. Ltd.
2-4 Asmaaltı Sokak, Lefkoşa.

Elmaslar Yatırım Şirketi Ltd.
49 F II. Selim Caddesi, Lefkoşa.

Ertuğrul Akbel And Sons Ltd.
Osman Paşa Caddesi, Mustafa Hacı Ali Apt., No. 2, Lefkoşa.

Sun Döviz Bürosu Ltd.
Abdi İpekçi Caddesi, Lefkoşa.

Nafa Döviz Alım Satım Şirketi Ltd.
Zafer Çarşısı No. 10 Atatürk Caddesi, Girne.

Orhan Kâhya Ltd.
3-4 Zafer Çarşısı, Girne.

Merimann Currency Ltd.
49 E II. Selim Caddesi, Lefkoşa.

Forex Management Services Ltd.
II. Selim Caddesi Arabacıoğulları Apt. Dükkan No. 4, Lefkoşa.

Er-Tem Yatırım Şirketi Ltd.
2 G Kışla Yolu, Mağusa.

Batu Exchange Co. Ltd.
52 İstiklal Caddesi, Mağusa.

Aşardağ Exchange Ltd.
121 B Samsun Yolu, Baykal, Mağusa.

Gesfi Ltd. Şirketi
40 Abdi Çavuş Sokak, Lefkoşa.

DEVLET KURU DÖVİZLERİ

KKTC Merkez Bankası ve Diğer Bankalar sınıflandırmasına göre Devlet Kuru Hesabında tutulan dövizler Tablo 4'te gösterilmiştir. Devlet Pozisyonundaki döviz Miktarı Ocak, 1990'da toplam 62919.3 bin ABD \$ ve serbest 58907.9 bin ABD \$ miktarları ile en yüksek düzeye ulaşmıştır. 30 Mart 1991 itibarıyla toplam 35338.5 bin ABD \$ ve Serbest 33282.4 bin ABD \$ miktarındadır.

Tablo: 4

**KKTC Merkez Bankası ve Diğer Bankalar Tasnifine Göre Devlet Kuru Hesabında
Tutulan Dövizin ABD \$ Karşılığı ve Mevcut Taahhütler**

Bin ABD \$

Tarih	Bankalar	Toplam Döviz \$	Toplam Taahhüt \$	Serbest \$
31 Aralık 1988				
	KKTC Merkez Bankası	42.779.1	-	42.779.1
	Diğer Bankalar	3.611.9	2.929.2	682.7
	Toplam	46.391.0	2.929.2	43.461.8
30 Aralık 1989				
	KKTC Merkez Bankası	51.098.5	-	51.098.5
	Diğer Bankalar	7.581.2	3.483.7	4.097.5
	Toplam	58.679.7	3.483.7	55.196.0
27 Ocak 1990				
	KKTC Merkez Bankası	56.410.5	-	56.410.5
	Diğer Bankalar	6.508.8	4.011.4	2.497.4
	Toplam	62.919.3	4.011.4	58.907.9
3 Mart 1990				
	KKTC Merkez Bankası	56.538.0	-	56.538.0
	Diğer Bankalar	4.838.2	2.967.5	1.870.7
	Toplam	61.376.2	2.967.5	58.408.7
31 Mart 1990				
	KKTC Merkez Bankası	49.268.0	-	49.268.0
	Diğer Bankalar	4.340.1	3.629.1	711.0
	Toplam	53.608.1	3.629.1	49.979.0
25 Nisan 1990				
	KKTC Merkez Bankası	47.735.2	-	47.735.2
	Diğer Bankalar	4.021.3	3.811.6	209.7
	Toplam	51.756.5	3.811.6	47.944.9
3 Haziran 1990				
	KKTC Merkez Bankası	42.286.8	-	42.286.8
	Diğer Bankalar	2.714.1	2.525.3	188.8
	Toplam	45.000.9	2.525.3	42.475.6
30 Haziran 1990				
	KKTC Merkez Bankası	39.973.4	-	39.973.4
	Diğer Bankalar	2.668.8	3.185.3	(516.5)
	Toplam	42.642.2	3.185.3	39.456.9

28 Temmuz 1990			
KKTC Merkez Bankası	47.162.1		47.162.1
Diğer Bankalar	6.836.7	3.915.5	2.921.2
Toplam	53.998.8	3.915.5	50.083.3
1 Eylül 1990			
KKTC Merkez Bankası	55.284.0	-	55.284.0
Diğer Bankalar	3.134.9	2.684.2	450.7
Toplam	58.418.9	2.684.2	55.734.7
29 Eylül 1990			
KKTC Merkez Bankası	59.274.1	-	59.274.1
Diğer Bankalar	2.224.0	2.953.8	(729.8)
Toplam	61.498.1	2.953.8	58.544.3
3 Kasım 1990			
KKTC Merkez Bankası	55.299.7	-	55.299.7
Diğer Bankalar	3.399.4	3.503.8	(104.4)
Toplam	58.699.1	3.503.8	55.195.3
1 Aralık 1990			
KKTC Merkez Bankası	54.856.5	-	54.856.5
Diğer Bankalar	3.836.3	3.219.9	616.4
Toplam	58.692.8	3.219.9	55.472.9
31 Aralık 1990			
KKTC Merkez Bankası	42.981.1	-	42.981.1
Diğer Bankalar	2.639.1	2.197.2	441.9
Toplam	45.620.2	2.197.2	43.423.0
2 Şubat 1991			
KKTC Merkez Bankası	37.381.8	-	37.381.8
Diğer Bankalar	2.452.4	2.464.7	(12.3)
Toplam	39.834.2	2.464.7	37.369.5
2 Mart 1991			
KKTC Merkez Bankası	36.628.4	-	36.628.4
Diğer Bankalar	2.322.0	2.376.4	(54.4)
Toplam	38.950.4	2.376.4	36.574.0
30 Mart 1991			
KKTC Merkez Bankası	34.093.1	-	34.093.1
Diğer Bankalar	1.245.4	2.056.1	(810.7)
Toplam	35.338.5	2.056.1	33.282.4

BANKALAR KURU DÖVİZLERİ

Yine KKTC Merkez Bankası ve diğer Bankalar sınıflandırmasına göre bankalar kurunda özel ve tüzel kişiler adına açılan döviz devdiat ve döviz mevduat hesaplarındaki dövizlere ait bilgiler Tablo 5'de verilmiştir. 31 Aralık 1990 tarihi itibarıyla toplam döviz 89.926.7 bin ABD \$ miktarında olup en yüksek düzeydedir. 28 Şubat 1991'de toplam döviz 86.398.0 bin ABD \$ doları miktarındadır.

Tablo: 5

**KKTC Merkez Bankası ve Diğer Bankalar Tasnifine Göre Bankalar Kurunda
Özel ve Tüzel Kişiler Adına Tutulan Döviz Tevdiat ve Döviz Mevduat
Hesaplarının ABD \$ Karşılığı ve Hesap Türüne Göre Dökümü**

Bin ABD \$

Tarih Bankalar	Döviz Tevdiat		Döviz Mevduat		Toplam Döviz \$
	Hesap Adedi	Miktar \$	Hesap Adedi	Miktar \$	
31 Aralık 1988					
KKTC Merkez Bankası	-	-	1015	6.903.0	6.903.0
Diğer Bankalar	3413	20.824.3	27648	55.778.8	76.603.1
Toplam	3413	20.824.3	28663	62.681.8	83.506.1
31 Aralık 1989					
KKTC Merkez Bankası	-	-	969	6.657.1	6.657.1
Diğer Bankalar	3925	15.233.1	33149	63.815.4	79.048.5
Toplam	3925	15.233.1	34118	70.472.5	85.705.6
31 Ocak 1990					
KKTC Merkez Bankası	-	-	943	6.649.2	6.649.2
Diğer Bankalar	4005	16.174.3	32831	61.086.1	77.260.4
Toplam	4005	16.174.3	33774	67.735.3	83.909.6
28 Şubat 1990					
KKTC Merkez Bankası	-	-	945	6.846.7	6.846.7
Diğer Bankalar	3613	17.033.6	34207	61.182.8	78.216.4
Toplam	3613	17.033.6	35152	68.029.5	85.063.1
31 Mart 1990					
KKTC Merkez Bankası	-	-	948	6.819.3	6.819.3
Diğer Bankalar	3802	18.962.5	34431	58.748.1	77.710.6
Toplam	3802	18.962.5	35379	65.567.4	84.529.9
30 Nisan 1990					
KKTC Merkez Bankası	-	-	953	6.877.1	6.877.1
Diğer Bankalar	3908	18.643.2	33770	57.476.5	76.119.7
Toplam	3908	18.643.2	34723	64.353.6	82.996.8
31 Mayıs 1990					
KKTC Merkez Bankası	-	-	972	6.940.4	6.940.4
Diğer Bankalar	3864	13.232.9	34520	60.872.9	74.105.8
Toplam	3864	13.232.9	35492	67.813.3	81.046.2

30 Haziran 1990					
KKTC Merkez Bankası	-	-	957	7.018.2	7.018.2
Diğer Bankalar	3829	14.539.3	34541	59.076.5	73.615.8
Toplam	3829	14.539.3	35498	66.094.7	80.634.0
31 Temmuz 1990					
KKTC Merkez Bankası	-	-	972	7.318.0	7.318.9
Diğer Bankalar	3879	14.207.9	34493	62.733.3	76.941.2
Toplam	3879	14.207.9	35465	70.052.2	84.260.1
31 Ağustos 1990					
KKTC Merkez Bankası	-	-	985	8.403.6	8.403.6
Diğer Bankalar	3862	13.162.0	35694	67.999.5	81.161.5
Toplam	3862	13.162.0	36679	76.403.1	89.565.1
30 Eylül 1990					
KKTC Merkez Bankası	-	-	970	9.016.4	9.016.4
Diğer Bankalar	3964	11.002.7	35708	68.422.8	79.425.5
Toplam	3964	11.002.7	36678	77.439.2	88.441.9
31 Ekim 1990					
KKTC Merkez Bankası	-	-	989	9.504.3	9.504.3
Diğer Bankalar	4067	10.473.1	34960	68.682.3	79.155.4
Toplam	4067	10.473.1	35949	78.186.6	88.659.7
30 Kasım 1990					
KKTC Merkez Bankası	-	-	958	9.585.9	9.585.9
Diğer Bankalar	4073	9.491.0	36660	70.125.8	79.616.8
Toplam	4073	9.491.0	37618	79.711.7	89.202.7
31 Aralık 1990					
KKTC Merkez Bankası	-	-	984	9.705.4	9.705.4
Diğer Bankalar	4101	9.366.9	36962	70.854.4	80.221.3
Toplam	4101	9.366.9	37946	80.559.8	89.926.7
31 Ocak 1991					
KKTC Merkez Bankası	-	-	915	9.693.5	9.693.5
Diğer Bankalar	4049	8.629.1	36832	66.320.5	74.949.6
Toplam	4049	8.629.1	37747	76.014.0	84.643.1
28 Şubat 1991					
KKTC Merkez Bankası	-	-	942	9.686.1	9.686.1
Diğer Bankalar	4004	8.686.7	37173	68.025.2	76.711.9
Toplam	4004	8.686.7	38115	77.711.3	86.398.0

DÖVİZ REZERVLERİ

Döviz Rezervlerimiz devlet kuru ile bankalar kuru olarak iki başlık altında görülmektedir. Devlet kuru hesabında tutulan dövizler tahsise tabi dövizlerdir. Bankalar kuru başlığı altında gösterilen dövizler ise özel ve tüzel kişilere ait döviz tevdiat ve mevduat hesapları ile bankaların kendi nam ve hesaplarına tuttukları dövizlerden oluşmaktadır. Ağustos, 1990 sonu itibarıyla Devlet Kurunda 58.418.9 bin ABD doları ve Bankalar Kurunda 142.072.2 bin ABD doları olmak üzere toplam döviz 200.491.1 bin ABD doları miktarında olup en yüksek düzeydedir. Şubat, 1991 tarihinde Devlet Kuru 38.950.4 bin ABD doları, bankalar kuru 140.866.9 bin ABD doları olarak görülmektedir. (Tablo 6)

Tablo 6

Döviz Rezervlerinin Artış Hızı

		Bin ABD \$	
Tarih-Döviz Niteliği	Miktar	Bir önceki dönemle karşılaştırması	
<u>Aralık 1988</u>			
Devletin Kur Hesabında	46.391.0		
Bankalar Kurunda Tutulan:			
a) Özel ve Tüzel Kişiler	83.506.1		
b) Bankaların Kendileri	<u>19.825.8</u>	<u>103.331.9</u>	
Toplam		<u>149.722.9</u>	
<u>Aralık 1989</u>			
Devletin Kur Hesabında	58.679.7		126.48
Bankalar Kurunda Tutulan:			
a) Özel ve Tüzel Kişiler	85.705.6		
b) Bankaların Kendileri	<u>38.781.3</u>	<u>124.486.9</u>	120.47
Toplam		<u>183.166.6</u>	122.33
<u>Ocak 1990</u>			
Devletin Kur Hesabında	62.919.3		107.22
Bankalar Kurunda Tutulan:			
a) Özel ve Tüzel Kişiler	83.909.6		
b) Bankaların Kendileri	<u>41.061.9</u>	<u>124.971.5</u>	100.39
Toplam		<u>187.890.8</u>	102.58
<u>Şubat 1990</u>			
Devletin Kur Hesabında	61.376.3		97.55
Bankalar Kurunda Tutulan:			
a) Özel ve Tüzel Kişiler	85.063.1		
b) Bankaların Kendileri	<u>41.989.7</u>	<u>127.052.8</u>	101.67
Toplam		<u>188.429.1</u>	100.29
<u>Mart 1990</u>			
Devletin Kur Hesabında	53.608.1		87.34
Bankalar Kurunda Tutulan:			
a) Özel ve Tüzel Kişiler	84.529.9		
b) Bankaların Kendileri	<u>46.373.9</u>	<u>130.903.8</u>	103.03
Toplam		<u>184.511.9</u>	97.92
<u>Nisan 1990</u>			
Devletin Kur Hesabında	51.756.5		96.55
Bankalar Kurunda Tutulan:			
a) Özel ve Tüzel Kişiler	82.996.8		
b) Bankaların Kendileri	<u>48.858.3</u>	<u>131.855.1</u>	100.73
Toplam		<u>183.611.6</u>	99.51 19

Mayıs 1990

Devletin Kur Hesabında		45.000.9	86.95
Bankalar Kurunda Tutulan:			
a) Özel ve Tüzel Kişiler	81.046.2		
b) Bankaların Kendileri	<u>53.463.4</u>	<u>134.509.6</u>	102.01
Toplam		<u>179.510.5</u>	97.77

Haziran 1990

Devletin Kur Hesabında		42.642.2	94.76
Bankalar Kurunda Tutulan:			
a) Özel ve Tüzel Kişiler	80.634.0		
b) Bankaların Kendileri	<u>56.908.7</u>	<u>137.542.7</u>	102.25
Toplam		<u>180.184.9</u>	100.38

Temmuz 1990

Devletin Kur Hesabında		53.998.8	126.63
Bankalar Kurunda Tutulan:			
a) Özel ve Tüzel Kişiler	84.260.1		
b) Bankaların Kendileri	<u>53.146.3</u>	<u>137.406.4</u>	99.90
Toplam		<u>191.405.2</u>	106.23

Ağustos 1990

Devletin Kur Hesabında		58.418.9	108.19
Bankalar Kurunda Tutulan:			
a) Özel ve Tüzel Kişiler	89.565.1		
b) Bankaların Kendileri	<u>52.507.1</u>	<u>142.072.2</u>	103.40
Toplam		<u>200.491.1</u>	104.75

Eylül 1990

Devletin Kur Hesabında		61.498.1	105.27
Bankalar kurunda Tutulan:			
a) Özel ve Tüzel Kişiler	88.441.9		
b) Bankaların Kendileri	<u>48.998.5</u>	<u>137.440.4</u>	96.74
Toplam		<u>198.938.5</u>	99.23

Ekim 1990

Devletin Kur hesabında		58.699.1	95.45
Bankalar Kurunda Tutulan:			
a) Özel ve Tüzel Kişiler	88.659.7		
b) Bankaların Kendileri	<u>47.447.5</u>	<u>136.107.2</u>	99.03
Toplam		<u>194.806.3</u>	97.92

Kasım 1990

Devletin Kur Hesabında		58.692.8	99.99
Bankalar Kurunda Tutulan:			
a) Özel ve Tüzel Kişiler	89.202.7		
b) Bankaların Kendileri	<u>49.888.9</u>	<u>139.091.6</u>	102.19
Toplam		<u>197.784.4</u>	101.53

Aralık 1990

Devletin Kur Hesabında		45.620.2	77.73
Bankalar Kurunda Tutulan:			
a) Özel ve Tüzel Kişiler	89.926.7		
b) Bankaların Kendileri	<u>48.112.0</u>	<u>138.038.7</u>	99.24
Toplam		<u>183.658.9</u>	92.86

Ocak 1991

Devletin Kur Hesabında		39.834.2	87.32
Bankalar Kurunda Tutulan:			
a) Özel ve Tüzel Kişiler	84.643.1		
b) Bankaların Kendileri	<u>52.916.1</u>	<u>137.559.2</u>	99.65
Toplam		<u>177.393.4</u>	96.59

Şubat 1991

Devletin Kur Hesabında		38.950.4	97.78
Bankalar Kurunda Tutulan:			
a) Özel ve Tüzel Kişiler	86.398.0		
b) Bankaların Kendileri	<u>54.468.9</u>	<u>140.866.9</u>	102.40
Toplam		<u>179.817.3</u>	101.37

DÖVİZ TEVDİAT VE DÖVİZ MEVDUAT HESAPLARININ CİNS VE VADELERİNE GÖRE DÖKÜMÜ

28 Şubat 1991 tarihinde Döviz Tevdiat ve Döviz Mevduat hesaplarının cins ve vadelerine göre dökümünü gösteren Tablo 7, vade yönünden incelendiğinde ilk sıranın, Döviz Tevdiat hesaplarında vadesiz hesaplar ve Döviz Mevduat hesaplarında bir yıl vadeli hesaplar tarafından işgal edildiğini görürüz. Döviz cinsine göre en popüler para sterlin, daha sonra ABD Doları ve DM görülmektedir.

Tablo 7

28 Şubat 1991 Tarihi İtibarıyla Döviz Tevdiat ve Döviz Mevduat Hesaplarının Cins ve Vadelerine Göre Dökümü

<u>Döviz Tevdiat Hesapları</u>	Bin ABD \$				
	<u>Sterlin</u>	<u>B. Alman Markı</u>	<u>ABD Doları</u>	<u>Kıbrıs Lirası</u>	<u>\$ Karşılığı</u>
<u>Vadesiz</u>	1.486.7	594.2	1.124.4	206.9	4.779.2
6 Ay Vadeli	148.0	268.3	91.0	-	550.6
1 Yıl Vadeli	1.532.9	114.9	346.1	-	3.356.9
Toplam	3.167.6	977.4	1.561.5	206.9	8.686.7
	=\$ (6.065.8)	(641.2)	(1.561.5)	(418.2)	
<u>Döviz Mevduat Hesapları</u>					
<u>Vadesiz</u>	9.260.2	4.689.4	5.791.1	638.8	27.891.3
6 Ay Vadeli	1.983.0	440.2	287.2	28.2	4.430.4
1 Yıl Vadeli	17.348.2	5.384.8	8.185.9	222.1	45.389.6
Toplam	28.591.4	10.514.4	14.264.2	889.1	77.711.3
	=\$ (54.751.5)	(6.899.3)	(14.264.2)	(1.796.3)	
Genel Toplam	31.759.0	11.491.8	15.825.7	1.096.0	86.398.0
	=\$ (60.817.3)	(7.540.5)	(15.825.7)	(2.214.5)	

DÖVİZ KREDİLERİ

Elde ettiğimiz bilgilere göre 31 Aralık 1990 tarihi itibarıyla bankalarca kullandırılan döviz kredileri bakiyesi, sterlin türünden 8.251.782, Alman Markı türünden 4.543.351 DM ve ABD \$ türünden 9.211.065 ABD \$ olmak üzere toplam olarak 28.056.711 ABD \$ değerindedir.

TÜRK LİRASI MEVDUAT

Bankalardaki TL mevduatı bir yıllık uygulamaya göre Aralık 1988 de %53.41, Aralık 1989 da ise %101.66 oranında artış göstermiştir. Hayat pahalılığı 1988 de %62.57 ve 1989 da %51.81 olduğuna göre toplam mevduatta reel anlamda 1988 yılındaki düşüğe karşın 1989'da önemli bir artış mevcuttur. Aralık 1990 itibarıyla 549.0 milyar TL miktarında olan toplam mevduatın Aralık 1989 bazına göre %59.22 oranında artış gösterdiği gözlenmektedir. Bu dönemin hayat pahalılığı %69.41 olduğuna göre mevduatta reel anlamda düşüş kaydedilmiştir. (Tablo 8)

Tablo: 8

Türk Lirası Mevduatın Artış Hızı

Milyon ₺

Bir önceki dönemle karşılaştırması

Aralık 1987Resmi
Ticari
Tasarruf49.057.3
9.812.0
52.580.8

Toplam

111.450.1Aralık 1988Resmi
Ticari
Tasarruf73.369.4
16.044.4
81.564.3

Toplam

170.978.1149.55
163.51
155.12
153.41Aralık 1989Resmi
Ticari
Tasarruf98.851.6
30.190.5
215.758.9

Toplam

344.801.0134.73
188.16
264.52
201.66Ocak 1990Resmi
Ticari
Tasarruf121.801.4
24.691.7
239.508.9

Toplam

386.002.0123.21
81.78
111.00
111.94Şubat 1990Resmi
Ticari
Tasarruf116.460.2
26.636.2
256.337.0

Toplam

399.433.495.61
107.87
107.02
103.47Mart 1990Resmi
Ticari
Tasarruf104.176.3
29.183.4
276.715.5

Toplam

410.075.289.45
109.56
107.94
102.66Nisan 1990Resmi
Ticari
Tasarruf94.635.8
40.560.5
301.478.4

Toplam

436.674.790.84
138.98
108.94
106.48Mayıs 1990Resmi
Ticari
Tasarruf103.258.2
31.076.6
321.263.0

Toplam

455.597.8109.11
76.61
106.56
104.33

<u>Haziran 1990</u>		
Resmi	90.890.8	88.02
Ticari	29.663.5	95.45
Tasarruf	344.579.5	107.25
Toplam	<u>465.133.8</u>	102.09
<u>Temmuz 1990</u>		
Resmi	108.189.1	119.03
Ticari	23.567.8	79.45
Tasarruf	352.522.7	102.30
Toplam	<u>484.279.6</u>	104.11
<u>Ağustos 1990</u>		
Resmi	123.305.9	113.97
Ticari	22.642.1	96.07
Tasarruf	357.884.3	101.52
Toplam	<u>503.832.3</u>	104.03
<u>Eylül 1990</u>		
Resmi	104.104.4	84.42
Ticari	24.771.6	109.40
Tasarruf	358.070.0	100.05
Toplam	<u>486.946.0</u>	96.64
<u>Ekim 1990</u>		
Resmi	123.940.5	119.05
Ticari	26.048.3	105.15
Tasarruf	361.435.5	100.93
Toplam	<u>511.424.3</u>	105.02
<u>Kasım 1990</u>		
Resmi	123.864.2	99.93
Ticari	23.880.0	91.67
Tasarruf	367.874.0	101.78
Toplam	<u>515.618.2</u>	100.82
<u>Aralık 1990</u>		
Resmi	140.010.5	113.03
Ticari	25.524.3	106.88
Tasarruf	383.466.5	104.23
Toplam	<u>549.001.3</u>	106.47
<u>Ocak 1991</u>		
Resmi	154.225.1	110.15
Ticari	22.171.1	86.86
Tasarruf	394.769.4	102.94
Toplam	<u>571.165.6</u>	104.03
<u>Şubat 1991</u>		
Resmi	156.062.6	101.19
Ticari	21.742.5	98.06
Tasarruf	410.491.9	103.98
Toplam	<u>588.297.0</u>	102.99

RESMİ MEVDUAT

Resmi mevduatın KKTC Merkez Bankası ile diğer bankalar arasındaki bölümü Tablo 9'da gösterilmiştir. Aralık 1986'dan Ocak 1990'a kadar KKTC Merkez Bankasının payı %50'nin üzerinde iken bu oran Şubat 1991'de %41.7 olarak görülmektedir.

Tablo: 9

**KKTC Merkez Bankası ve Diğer Bankalar
Nezinde Resmi Mevduat**

Milyon TL

Tarih	KKTC Merkez Bankası	%	Diğer Bankalar	%	Toplam
Aralık 1986	18.374.7	66.7	9.191.0	33.3	27.565.7
Aralık 1987	31.644.9	64.5	17.412.4	35.5	49.057.3
Aralık 1988	48.415.3	66.0	24.954.1	34.0	73.369.4
Aralık 1989	49.495.8	50.1	49.355.8	49.9	98.851.6
Ocak 1990	62.800.4	51.6	59.001.0	48.4	121.801.4
Şubat 1990	57.856.6	49.7	58.603.7	50.3	116.460.3
Mart 1990	41.668.4	40.0	62.507.9	60.0	104.176.3
Nisan 1990	32.284.8	34.1	62.351.0	65.7	94.635.8
Mayıs 1990	31.896.4	30.9	71.361.8	69.1	103.258.2
Haziran 1990	20.872.0	23.0	70.018.8	77.0	90.890.8
Temmuz 1990	19.442.2	18.0	88.746.9	82.0	108.189.1
Ağustos 1990	41.688.1	33.8	81.617.7	66.2	123.305.9
Eylül 1990	29.436.8	28.3	74.667.6	71.7	104.104.4
Ekim 1990	47.663.1	38.5	76.277.4	61.5	123.940.5
Kasım 1990	41.547.8	33.5	82.316.4	66.5	123.864.2
Aralık 1990	54.336.9	38.8	85.673.6	61.2	140.010.5
Ocak 1991	59.282.1	38.4	94.943.0	61.6	154.225.1
Şubat 1991	65.041.9	41.7	91.020.7	58.3	156.062.6

PLASMANLAR

Türk Lirası mevduat artış hızı ile plasman artış hızının karşılaştırması Tablo 10'da gösterilmiştir. Tablo 11'de Türk Lirası artı döviz plasmanlarının Türk Lirası karşılıklarını Aralık 1990 ve Şubat 1991 tarihleri itibarıyla, Tablo 12'de ise döviz plasmanlarının TL karşılıklarını aynı tarihler itibarıyla karşılaştırmalı olarak veriyoruz.

Tablo: 10

**Türk Lirası Mevduat Artış Hızı ile Toplam
Plasman Artış Hızının Karşılaştırması**

	Toplam ₺ Mevduat	Bir önceki Dönemle karşılaştırması %	Toplam Plasman	Milyon ₺ Bir önceki Dönemle karşılaştırması %
Aralık 1986	62.671.3		43.998.7	
Aralık 1987	111.450.1	177.83	65.986.4	149.97
Aralık 1988	170.978.1	153.41	98.354.2	149.05
Aralık 1989	344.801.0	201.66	196.967.7	200.26
Ocak 1990	386.002.0	111.94	203.703.5	103.41
Şubat 1990	399.433.4	103.47	203.569.5	99.93
Mart 1990	410.075.2	102.66	255.583.2	110.81
Nisan 1990	436.674.7	106.48	207.507.1	91.98
Mayıs 1990	455.597.8	104.33	210.035.6	101.21
Haziran 1990	465.133.8	102.09	242.591.2	115.50
Temmuz 1990	484.279.6	104.11	258.308.9	106.47
Ağustos 1990	503.832.3	104.03	255.437.2	98.88
Eylül 1990	486.946.0	96.64	283.836.5	111.11
Ekim 1990	511.424.3	105.02	288.748.7	101.73
Kasım 1990	515.618.2	100.82	322.618.8	111.72
Aralık 1990	549.001.3	106.47	368.871.9	114.33
Ocak 1991	571.165.6	104.03	386.345.7	104.73
Şubat 1991	588.297.0	102.99	368.438.3	95.36

Tablo 11

**İskonto senetleri ve Bankalar Türk Lirası artı Döviz Plasmanlarının
Sektörel Bazda ve Geçmiş Dönemle Karşılaştırması**

	Milyon TL			
	<u>Aralık 1990</u>		<u>Şubat 1991</u>	
	<u>%</u>	<u>Miktar</u>	<u>%</u>	<u>Miktar</u>
Kamu Kurum ve Kuruluşları	8.3	37.919.8	8.1	38.319.8
Tarım	12.2	55.783.8	12.0	56.786.6
Taş Ocaklığı	-	-	-	-
Sanayi	3.8	17.549.8	10.1	47.960.2
Yük Taşımacılığı	4.9	22.490.9	5.7	26.716.7
Yurtiçi ve Yurtdışı Ticaret	48.1	220.840.3	40.8	193.088.4
Bina ve İnşaat	3.0	13.762.9	3.0	14.437.4
Turizm	4.5	20.582.0	4.4	20.905.4
Şahsi ve Mesleki Borçlar	12.2	56.100.8	13.7	64.869.8
İskonto Senetleri	<u>3.0</u>	<u>12.894.7</u>	<u>2.2</u>	<u>10.491.9</u>
	<u>100.0</u>	<u>458.925.0</u>	<u>100.0</u>	<u>473.576.2</u>

NOT: Kamu Kurum ve Kuruluşları kalemi karşısında gösterilen miktar Bankamızca çeşitli sektörlerdeki kamu kurum ve kuruluşlarına Hazine Kefaleti karşılığı verilen avansları da içermektedir. (Bak Tablo 2).

Tablo 12

**Bankalar Döviz Plasmanlarının TL Karşılıklarının Sektörel
Bazda ve Geçmiş Dönemle Karşılaştırması**

	Aralık 1990		Şubat 1991	
	<u>%</u>	<u>Miktar</u>	<u>%</u>	<u>Miktar</u>
Tarım	-	-	0.7	683.9
İmalât Sanayii	2.7	2.452.2	9.3	9.828.1
Yük Taşımacılığı	20.0	17.986.4	20.8	21.865.8
Yurtiçi ve Yurtdışı Ticaret	67.3	60.566.2	59.9	62.952.3
Bina ve İnşaat	0.2	225.4	0.2	199.9
Turizm	2.5	2.252.0	2.5	2.624.9
Şahsi ve Mesleki Borçlar	7.3	6.571.0	6.6	6.983.1
	<u>100.0</u>	<u>90.053.2</u>	<u>100.0</u>	<u>105.138.0</u>

III. BÖLÜM

EKONOMİK GELİŞMELER

EKONOMİK GELİŞMELER

1) Üretim, İstihdam ve Fiyatlar

a) Üretim artışı ve kaynakların kullanımı:

1988, 1989 ve 1990 yıllarında GSMH'nin dağılımı ve sektörel katma değerlerin büyüme hızları Tablo 13'de cari üretici fiyatları ve Tablo 14'de sabit üretici fiyatları ile karşılaştırmalı olarak gösterilmiştir.

1977 sabit fiyatlarıyla 1988'de 6084.0 milyon ₺ olan GSMH 1989'da 6603.0 milyon ₺ ve 1990'da 6977.4 milyon ₺ olarak görülmektedir. Bu itibarla sabit fiyatlarla büyüme hızı 1989'da %8.5 ve 1990'da %5.7 olarak gerçekleşmiştir.

Sabit üretici fiyatları ile hesaplanan 1988, 1989 ve 1990 yılları GSYİH' sının sektör paylarına göz attığımızda her üç yılda kamu hizmetlerinin sıra ile %20, %18.8 ve %18.4 oranları ile ilk sırayı ve Ticaretin %18.1, %18.5 ve %18.9 oranları ile ikinci sırayı işgal ettiğini görürüz. 1988'de Tarım %12.1 oranıyla üçüncü ve Sanayi %11.7 oranıyla dördüncü sıradadır. 1989 ve 1990'da Sanayi %14 ve %13.7 oranlarıyla üçüncü sırada ve Ulaştırma-Haberleşme %11.6 ve %11.4 oranları ile dördüncü sırada ve Tarım %10.9 ve %9.2 oranlarıyla beşinci sırada yer almaktadır. Tarımın GSYİH içindeki payı giderek azalırken Sanayi ile Ulaştırma ve Haberleşme sektörlerinin payları nisbi bir artış göstermiştir.

1989 ve 1990 yıllarına ait karşılaştırmalı Kaynaklar-Harcamalar Dengesi Tablo 15'tedir. Gayri Safi Milli Hasılanın Toplam Kaynaklar içindeki payı 1989'da %99.0'dan 1990'da %97.3'e düşmüş ve netice itibarıyla Dış Açığın payı %1.0'dan %2.7'ye yükselmiştir. 1989'da Toplam Kaynakların %15.4'ü Yatırımlara ve %84.6'sı Tüketime gitmiştir. Bu oranlar 1990'da sıra ile %16.4 ve %83.6 olarak gerçekleşmiştir. Sabit Sermaye Yatırımlarında Kamunun payı %29.4'den %38.9'a yükselirken Özel sektörün payı %70.6'dan %61.1'e düşmüştür.

Tablo: 13

G.S.M.H.'nin Dağılımı ve Sektörel Katma Değerlerin Büyüme Hızı

(Cari Üretici Fiyatlarıyla Milyon İL.)

Sektörler	1988	1989	1990	Büyüme Hızı		Dağılım Yüzdesi		
				1988-1989	1989-1990	1988	1989	1990
1. Tarım	54.531.4	89.613.0	142.136.1	64.3	58.6	11.4	10.0	9.2
a) Çiftçilik	51.119.2	84.175.6	134.618.3	64.7	59.9	10.7	9.4	8.7
b) Ormançılık	258.9	343.3	456.6	32.6	33.0	0.1	0.0	0.0
c) Balıkçılık	3.153.3	5.094.1	7.061.2	61.5	38.6	0.6	0.6	0.5
2. Sanayi	53.479.6	124.111.7	191.005.8	132.1	53.9	11.3	13.8	12.4
a) Maden ve Taşocakçılığı	3.693.4	7.694.2	11.584.6	108.3	50.6	0.8	0.9	0.8
b) İmalât Sanayii	42.082.5	101.244.9	163.038.5	140.6	61.0	8.8	11.3	10.6
c) Elektrik-Su	7.703.7	15.172.6	16.382.7	96.9	8.0	1.6	1.6	1.0
3. İnşaat	32.709.6	61.249.4	86.378.3	87.3	41.0	6.8	6.8	5.6
4. Ticaret	112.418.9	209.000.6	363.800.9	85.9	74.1	23.5	23.3	23.7
a) Toptan ve Parakente Ticaret	84.790.4	158.136.0	285.356.3	86.5	80.4	17.7	17.6	18.6
b) Otelcilik ve Lokantacılık	27.638.5	50.864.6	78.444.6	84.0	54.2	5.8	5.7	5.1
5. Ulaştırma- Haberleşme	37.050.9	92.034.8	146.729.9	148.4	59.4	7.7	10.2	9.5
6. Mali Müesseseler	30.009.1	51.574.8	78.225.1	71.9	51.7	6.3	5.8	5.1
7. Konut Gelirleri	13.290.9	17.606.9	22.891.3	32.5	30.0	2.8	2.0	1.5
8. Serbest Meslek ve Hizmetleri	25.157.2	48.786.7	83.903.4	93.9	72.0	5.2	5.4	5.5
9. Kamu Hizmetleri	77.626.1	131.934.5	259.767.2	70.0	96.9	16.2	14.7	16.9
İthalât Vergileri	42.791.6	72.143.5	163.736.2	68.6	126.9	8.9	8.0	10.6
G.S.Y.L.H. (a.f.)	479.065.3	898.055.9	1.538.574.2	87.5	71.3	100.0	100.0	100.0
Net Dış Alem Faktör Gelirleri	6.782.9	12.002.7	9.218.8	76.9	-23.2	1.4	1.3	0.6
G.S.M.H. (a.f.)	485.848.2	910.058.6	1.547.793.0	87.3	70.1	101.4	101.3	100.6

Kaynak: KKTC Başbakanlık, DPO.

Tablo : 14

G.S.M.H.'nin Dağılımı ve Sektörel Katma Değerlerinin Büyüm Hızları

(1977 Üretici Fiyatlarıyla Milyon TL)

S e k t ö r l e r	1988			1989			1990			Büyüme Hızı			Dağılım Yüzdesi		
	1988	1989	1990	1988	1989	1990	1988-1989	1989-1990	1988-1989	1988	1989	1990	1988	1989	1990
1. Tarım	726.7	709.1	639.7	-2.4	-9.8	12.1	10.9	9.2	11.3	10.2	8.5	11.3	10.2	8.5	
a) Çiftçilik	680.6	662.0	591.0	-2.7	-10.7	11.3	10.2	8.5	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	
b) Ormancılık	5.0	5.7	6.4	14.0	12.3	0.1	0.6	0.6	0.7	0.6	0.6	0.7	0.6	0.6	
c) Balıkçılık	41.1	41.4	42.3	0.7	2.2	0.7	0.6	0.6	0.7	0.6	0.6	0.7	0.6	0.6	
2. Sanayi	700.1	912.3	947.3	30.3	3.8	11.7	14.0	13.7	0.3	0.4	0.4	0.3	0.4	0.4	
a) Maden ve Taşocakçılığı	19.7	24.0	24.2	21.8	0.8	0.3	0.4	0.4	9.5	11.8	11.6	9.5	11.8	11.6	
b) İmalât Sanayi	568.0	769.4	805.2	35.5	4.6	1.9	1.8	1.7	1.9	1.8	1.7	1.9	1.8	1.7	
c) Elektrik ve Su	112.4	118.9	117.9	5.8	-0.8	1.0	7.7	7.3	7.8	7.7	7.3	7.8	7.7	7.3	
3. İnşaat	465.6	501.3	506.3	7.7	1.0	10.5	18.5	19.2	18.1	18.5	19.2	18.1	18.5	19.2	
4. Ticaret	1.087.4	1.207.0	1.334.1	11.0	10.5	15.8	16.4	16.9	15.8	16.4	16.9	15.8	16.4	16.9	
a) Toptan ve Perakente Ticaret	950.8	1.066.3	1.173.2	12.1	10.0	2.3	2.1	2.3	2.3	2.1	2.3	2.3	2.1	2.3	
b) Otelcilik ve Lokantacılık	136.6	140.7	160.9	3.0	14.4	10.0	11.6	11.4	11.6	11.6	11.4	11.6	11.6	11.4	
5. Ulaştırma-Haberleşme	094.6	753.8	791.8	8.5	5.0	11.6	11.6	11.4	11.6	11.6	11.4	11.6	11.6	11.4	
6. Mali Müesseseler	266.3	287.5	310.0	7.9	7.8	4.4	4.4	4.5	4.4	4.4	4.5	4.4	4.4	4.5	
7. Konut Gelirleri	360.3	369.4	377.3	2.5	2.1	6.0	5.7	5.5	6.0	5.7	5.5	6.0	5.7	5.5	
8. Serbest Meslek ve Hizmetler	214.2	235.7	259.3	10.0	10.0	3.5	3.6	3.7	3.5	3.6	3.7	3.5	3.6	3.7	
9. Kamu Hizmetleri	1.197.8	1.227.7	1.278.1	2.5	4.1	20.0	18.8	18.4	20.0	18.8	18.4	20.0	18.8	18.4	
İthalat Vergileri	286.1	312.1	491.7	9.1	57.5	4.8	4.8	7.1	4.8	4.8	7.1	4.8	4.8	7.1	
G.S.Y.İ.H. (a.f.)	5.999.1	6.515.9	6.935.8	8.6	6.4	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	
Net Dış Alem Faktör Geliri	84.9	87.1	41.6	2.6	-52.2	1.4	1.3	0.6	1.4	1.3	0.6	1.4	1.3	0.6	
G.S.M.H. (a.f.)	6.084.0	6.603.0	6.977.4	8.5	5.7	101.4	101.3	100.6	101.4	101.3	100.6	101.4	101.3	100.6	

Kaynak: K.K.T.C. Başbakanlık, DPÖ.

Tablo : 15

Kaynaklar - Harcamalar Dengesi

	1989		1990		Değişme %		Milyon TL	
	Cari Fiyatlarla	1977 Sabit Fiyatlarıyla	Cari Fiyatlarla	1977 Sabit Fiyatlarıyla	Cari	Sabit	1989	1990
I. TOPLAM KAYNAKLAR								
(1) G.S.M.H. (a.f.)	919.570.2	6.672.0	1.590.612.2	7.170.4	73.0	7.5	101.1	102.8
(a) G.S.Y.I.H.	910.058.6	6.603.0	1.547.793.0	6.977.4	70.1	5.7	100.0	100.0
(b) Net Dış Alem Faktör Geliri	898.055.9	6.515.9	1.538.574.2	6.935.8	71.3	6.4	98.7	99.4
(2) Dış Açık	12.002.7	87.1	9.218.8	41.6	23.2	-52.2	1.3	0.6
	9.511.6	69.0	42.819.2	193.0	350.2	179.7	1.1	2.6
II. TOPLAM YATIRIMLAR								
(1) Sabit Sermaye	141.867.3	1.029.3	260.301.0	1.173.4	83.5	14.0	15.6	16.8
(a) Kamu	129.204.9	937.4	236.220.0	1.064.9	82.8	13.6	14.2	15.2
(b) Özel	38.015.4	275.8	91.938.0	414.5	141.8	50.3	4.2	5.9
(2) Stok Değişmeleri	91.189.5	661.6	144.282.0	650.4	58.2	-1.7	10.0	9.3
(a) Kamu	12.662.4	91.9	24.081.0	108.5	90.2	18.1	1.4	1.6
(b7) Özel	4.719.1	34.2	10.390.4	46.8	120.2	36.8	0.5	0.7
	7.943.3	57.7	13.690.6	61.7	72.4	6.9	0.9	0.9
III. TOPLAM TÜKETİM								
(1) Kamu Tüketimi	777.702.9	5.642.7	1.330.311.2	5.997.0	71.1	6.3	85.5	86.0
(2) Özel Tüketim	169.992.7	1.233.4	350.359.4	1.579.4	106.1	28.1	18.7	22.7
IV. TOPLAM YURTIÇİ TASAR- RUFLARI	607.710.2	4.409.3	979.951.8	4.417.6	61.3	0.2	66.8	63.3
	132.355.7	960.3	217.481.8	980.4	64.3	2.1	14.5	14.0

Kaynak: KKTC Başbakanlık, DPÖ.

b) İstihdam:

1988, 1989 ve 1990 yıllarında istihdamın sektörel dağılımı karşılaştırmalı olarak tablo 16'da verilmiştir. Her üç yılda Tarım yaklaşık %27 payla birinci sırayı işgal etmekte bunu yaklaşık %22 payla Kamu Hizmetleri ve %11 payla Sanayi Sektörü izlemektedir. İstihdamın dağılımında İnşaatın payı %10.4 ve Ticaret-Turizm'in payı %9.7 olarak görülmektedir. 1990 yılı ortalama işsiz sayısında bir önceki yıla oranla cüzi bir artış gözlenmektedir.

Tablo 16

İstihdamın Sektörel Dağılımı ve Nüfus

S e k t ö r l e r	1988		1989		1990	
	Sayı	Toplam Çalışan Nüfus Oranı %	Sayı	Toplam Çalışan Nüfus Oranı %	Sayı	Toplam Çalışan Nüfus Oranı %
1. Tarım	19600	28.9	19345	27.6	19094	26.7
2. Sanayi	7127	10.5	7919	11.3	8034	11.3
a) Madencilik ve Taşocakçılığı	-	-	-	-	-	-
b) İmalât Sanayii	5960	8.8	6730	9.6	6845	9.6
c) Elektrik-Su	1167	1.7	1189	1.7	1189	1.7
3. İnşaat	6992	10.4	7396	10.5	7451	10.4
4. Ticaret-Turizm	6261	9.2	6552	9.4	6942	9.7
a) Toptan ve Perakente Ticaret	4691	6.9	4948	7.1	5172	7.2
b) Otelcilik-Lokantacılık	1570	2.3	1604	2.3	1770	2.5
5. Ulaştırma-Haberleşme	5232	7.7	5538	7.9	5728	8.0
6. Mali Müesseseler	1767	2.6	1866	2.7	1968	2.8
7. Serbest Meslek ve Hizmetler	5507	8.1	5904	8.4	6329	8.8
8. Kamu Hizmetleri (KİT ve Belediyeler dahil)	15247	22.6	15521	22.2	15979	22.3
Toplam Çalışan Nüfus	67733	100.0	70041	100.0	71525	100.0
İşsiz Sayısı	908		778		849	
Toplam Nüfus	167256		169272		171469	

Kaynak: KKTC Başbakanlık, DPÖ

c) Fiyat Hareketleri ve Ücretler

1986-1990 yılları ile 1991 yılının ilk beş ayındaki fiyat hareketleri karşılaştırılmalı olarak Tablo 17'de verilmiştir. Devlet Planlama Örgütüncce yeni bir tüketim harcamaları anketi yapılmış ve bu anket sonucu belirlenen eğilimlere göre ağırlıklı, yeni bir tüketim kalıbı hazırlanarak 1 Ocak 1988'den itibaren baz olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Hayat pahalılığı 1984'de %70.72, 1985'de %43.04, 1986'da %48.09, 1987'de %43.01, 1988'de %62.57, 1989'da %51.81 ve 1990'da %69.41 olarak saptanmış olup bunun mal ve hizmet gruplarına göre dağılımı Tablo 18'de gösterilmektedir.

Yüksek enflasyonist ortamda maaş ve ücretlerin satın alma gücünü korumak düşüncesiyle 1983 yılından beri eşel mobil sistemi uygulanmaktadır. 1985 yılı sonuna kadar her dört ay sonundaki hayat pahalılığı artışı dikkate alınarak maaş ve ücretlere yansıtılan artışlar 1986 yılından itibaren her üç ve 1.4.1990'dan itibaren her iki aydaki duruma göre ayarlanmaya başlanmıştır.

Bakanlar kurulu 7/1989 sayılı Kamu Görevlileri Yasasınının 121. maddesi uyarınca ödenmekte olan aylık maaş ve ücretlerin 1.5.1990 tarihinden geçerli olmak üzere her ayın ilk mesai günü peşin olarak ödenmesini karara bağladı.

Asgari Ücret Saptama Komisyonunda alınan tavsiye kararları uyarınca asgari ücret,

1 Ocak 1987'den itibaren ayda	90.000.-₺
1 Ocak 1988'den itibaren ayda	121.000.-₺
1 Ocak 1989'dan itibaren ayda	205.000.-₺
1 Ocak 1990'dan itibaren ayda	340.500.-₺
1 Ocak 1991'den itibaren ayda	520.000.-₺

olarak saptanmıştır.

Tablo: 17

Hayat Pahalılığı

	<u>1986</u> %	<u>1987</u> %	<u>1988</u> %	<u>1989</u> %	<u>1990</u> %	<u>1991</u> %
Ocak	7.10	3.18	8.08	5.71	6.44	3.33
Şubat	11.54	4.43	17.09	14.07	16.89	6.43
Mart	19.01	9.05	24.11	16.47	20.82	10.68
Nisan	19.15	10.00	26.58	20.78	25.02	15.21
Mayıs	20.69	11.35	28.53	24.09	28.30	17.98
Haziran	21.07	17.12	31.45	25.17	32.22	
Temmuz	31.75	19.33	36.44	32.82	35.44	
Ağustos	36.47	19.77	44.73	40.43	50.99	
Eylül	36.68	24.43	48.11	41.73	58.19	
Ekim	38.81	34.54	53.54	43.97	61.98	
Kasım	41.48	38.40	57.86	47.98	65.63	
Aralık	48.09	43.01	62.57	51.81	69.41	

Kaynak: KKTC Başbakanlık, DPÖ

Tablo: 18

**Hayat Pahalılığının Mal ve Hizmet Gruplarına
Göre Dağılımı**

	1984 %	1985 %	1986 %	1987 %
Yiyecek ve içecek	45.48	16.89	30.83	19.63
Ev ve ev masrafı	6.70	5.03	3.23	6.11
Giyim	5.53	12.34	7.74	7.68
İlaç ve Tıp	0.62	0.46	0.41	0.39
Eğitim	0.60	0.33	0.11	0.47
Taşıt	6.36	3.93	1.45	3.47
Hizmetler	1.32	1.25	1.34	0.79
Eğlence ve Okuma	0.93	0.35	0.92	0.66
Sigara	3.03	2.31	1.88	3.63
Şahsi Harcamalar	0.15	0.15	0.18	0.18
Toplam	<u>70.72</u>	<u>43.04</u>	<u>48.09</u>	<u>43.01</u>

1 Ocak 1988 den itibaren yeni döküm uygulanmıştır, şöyleki:

	1988 %	1989 %	1990 %	1991 Ocak-Mayıs %
Gıda	27.53	27.87	21.71	8.73
Giyim	5.57	5.66	7.88	1.46
Ev Eşyası	6.49	3.10	5.96	1.29
Sağlık ve Kişisel Bakım ile ilgili Harcamalar	3.36	2.21	2.61	0.83
Ulaştırma ve Haberleşme	9.62	6.96	19.46	2.03
Kültür, Eğitim ve Eğlence	4.78	1.66	5.17	1.84
Konut ve Konut ile ilgili Harca- malar	3.15	2.88	4.53	1.37
Sigara	2.07	1.47	2.09	0.43
Toplam	<u>62.57</u>	<u>51.81</u>	<u>69.41</u>	<u>17.98</u>

Kaynak: KKTC Başbakanlık, DPÖ.

2. Mali ve Parasal Gelişmeler

a) Mali Gelişmeler

Bütçe harcamaları 1986'da 70.5 milyar ₺, 1987'de 106.1 milyar ₺, 1988'de 150.7 milyar ₺, 1989'da 257.4 milyar ₺ ve 1990'da 524.8 milyar ₺ olarak gerçekleşmiştir. Bu harcamaların yerel gelir katkısında 1986'da %47.2, 1987'de %55.6, 1988'de %72.5, 1989'da %76.0 oranlarıyla istikrarlı bir gelişme kaydedilmiştir. 1990'da yerel katkı %74.4 olup cüzi bir düşüş göze çarpmaktadır. Yerel gelirleri G.S.M.H. ile karşılaştırdığımızda yerel gelirlerin G.S.M.H.'ya oranının 1988'de %22.5, 1989'da %21.5 ve 1990'da %25.2 olduğunu görürüz (Tablo 19 ve 20).

1990 yılı sonu itibarıyla birikmiş bütçe açıkları 200.6 milyar ₺'na baliğ olmuştur (Tablo 21).

Bütçe açıklarına karşılık T.C. Ziraat Bankasından sağlanan krediler, faizler hariç 1990 yılı sonunda 55.9 milyar ₺ tutarındadır. 1987 yılından sonra T.C. Ziraat Bankasından borç alınmamış, bütçe açıkları iç borçlanmalarla karşılanmıştır (Tablo 22).

G.S.M.H. ile Karşılaştırmalı Bütçe Analizi

1986 - 1991

Milyar TL

	1988		1989		1990		1991	
	Gerçekleşme	G.S.M.H. Yüzdesi	Gerçekleşme	G.S.M.H. Yüzdesi	Gerçekleşme	G.S.M.H. Yüzdesi	Gerçekleşme	G.S.M.H. Yüzdesi
I. Bütçe Yerel Gelirleri	109.2	22.5	195.7	21.5	390.3	25.2	117.9	117.9
1. Vergi Gelirleri	90.7	18.7	163.0	17.9	331.7	21.4	96.4	96.4
a) Dolaysız Vergiler	47.2	9.7	84.4	9.3	166.1	10.7	57.6	57.6
b) Dolaylı Vergiler	43.5	8.9	78.6	8.6	165.6	10.7	38.8	38.8
2. Diğer Gelirler	18.5	3.8	32.7	3.6	58.6	3.8	21.5	21.5
II. Bütçe Giderleri	150.7	31.0	257.4	28.3	524.7	33.9	255.4	255.4
1. Cari Giderler	131.1	27.0	214.7	23.6	430.2	27.8	225.9	225.9
a) Personel Giderleri	65.7	13.5	108.1	11.9	206.9	13.4	93.4	93.4
b) Diğer Cari Giderler	10.2	2.1	21.0	2.3	40.7	2.6	19.7	19.7
c) Transferler	55.2	11.4	85.6	9.4	182.6	11.8	112.8	112.8
- Sosyal	36.9	7.6	64.6	7.1	144.9	9.4	-	-
- Diğer	18.4	3.8	21.0	2.3	37.7	2.4	-	-
2. Savunma Giderleri	8.6	1.8	12.6	1.4	20.1	1.3	11.6	11.6
3. Yatırımlar	11.0	2.3	30.1	3.3	74.4	4.8	17.9	17.9
III. Dış Yardım ve Borçlanmalar	41.5	8.6	61.7	6.8	134.4	8.7	137.5	137.5
- Dış Yardımlar	22.1	4.5	37.7	4.1	50.9	3.3	29.5	29.5
- Borçlanmalar (Açık)	19.4	4.0	24.0	2.6	83.5	5.4	108.0	108.0

Not: G.S.M.H. 1988 485.8
1989 910.1
1990 1.547.8

Kaynak: Ekonomi ve Maliye Bakanlığı.
KKTC Başbakanlık, DPÖ.

Tablo: 20

Karşılaştırmalı Bütçe Özeti
1986 - 1991

		Milyar TL										
	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1986	1987	1988	1989	1990	1991
	Gerçek- leşme	Gerçek- leşme	Gerçek- leşme	Gerçek- leşme	Gerçek- leşme	Gerçek- leşme	%	%	%	%	%	%
Bütçe Finansmanı												
Yerel Kaynaklar	33.3	59.0	109.2	195.7	390.3	117.9	47.2	55.6	72.5	76.0	74.4	46.2
Dış Yardım	14.6	26.9	22.1	37.7	50.9	29.5	20.7	25.4	14.7	14.7	9.7	11.5
Borçlanma	22.6	20.2	19.4	24.0	83.5	108.0	32.1	19.0	12.8	9.3	15.9	42.3
	70.5	106.1	150.7	257.4	524.7	255.4	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Çari Harcamalar												
Savunma Harcamaları	58.0	83.9	131.1	214.7	430.2	255.9	82.3	79.1	87.0	83.4	82.0	88.5
Yatırım Harcamaları	5.0	6.0	8.6	12.6	20.1	11.6	7.1	5.7	5.7	4.9	3.8	4.5
	7.5	16.2	11.0	30.1	74.4	17.9	10.6	15.2	7.3	11.7	14.2	7.0
	70.5	106.1	150.7	257.4	524.7	255.4	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Not: Ankara'da ödenen yatırım harcamaları yukarıdaki rakamlara dahil edilmemiştir.

Kaynak: Ekonomi ve Maliye Bakanlığı,
KKTC Başbakanlık, DPÖ.

Tablo: 2f

Yıllar İtibariyle Bütçe Açıkları

	Milyar ₺	
	<u>Bütçe Açığı</u>	<u>G.S.M.H. Yüzdesi</u>
1975 yılı açığı	0.1	8.6
1976 yılı açığı	0.2	5.8
1977 yılı açığı	0.3	7.2
1978 yılı açığı	0.3	5.5
1979 yılı açığı	0.7	7.8
1980 yılı açığı	1.5	8.8
1981 yılı açığı	2.0	8.3
1982 yılı açığı	2.9	8.3
1983 yılı açığı	3.7	7.9
1984 yılı açığı	6.8	9.2
1985 yılı açığı	12.5	9.9
1986 yılı açığı	22.6	11.6
1987 yılı açığı	20.1	7.0
1988 yılı açığı	19.4	4.0
1989 yılı açığı	24.0	2.7
1990 yılı açığı	83.5	5.4
1990 sonu birikmiş bütçe açığı	200.6	
1991 yılı 4 aylık bütçe açığı	108.0	

Kaynak: Ekonomi ve Maliye Bakanlığı.
KKTC Başbakanlık, DPÖ.

Tablo: 22

**T.C. Ziraat Bankasından sağlanan Kredilerin
(faizler hariç) yıllar itibariyle dökümü**

	Milyar ₺
1975	0.1
1976	0.1
1977	0.1
1978	0.3
1979	0.4
1980	1.4
1981	2.0
1982	3.0
1983	5.3
1984	6.4
1985	8.8
1986	18.0
1987	10.0
1988	-
1989	-
1990	-
	<hr/>
	55.9
	<hr/>

**Kaynak: Ekonomi ve Maliye Bakanlığı.
KKTC Başbakanlık, DPÖ.**

b) Parasal Gelişmeler

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti arasında imzalanan Ekonomik İşbirliği Protokolünün Para, Kambiyo, Bankacılık Bölümü altında yer alan maddeler peyder pey uygulama alanına konulmaktadır.

26/1987 sayılı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Bankalar (Değişiklik) Yasası 1 Haziran, 1987, 35/1987 sayılı yeni Merkez Bankası Yasası 26 Haziran 1987 ve 22/1987 sayılı Para ve Kambiyo İşleri (Değişiklik) Yasası ise 1 Kasım 1987 tarihinden itibaren yürürlüğe konmuştur. 22/1987 sayılı yasa ile değişik şekliyle 38/1982 sayılı Para ve Kambiyo İşleri Yasası altında verilen yetkilere dayanılarak Bakanlar kurulunca yapılan Para ve Kambiyo İşleri Tüzüğü de 2 Kasım 1987 tarih ve 116 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak aynı gün yürürlüğe girmiştir. Bu cümleden olmak üzere 48/1990 sayılı Offshore Bankacılık Hizmetleri Yasası 26 Kasım, 1990 tarih ve 117 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmış ve yürürlüğe girmiştir.

3. Ticaret, Pazarlama ve Ödemeler Dengesi

a) Ticaret ve Pazarlama

Toptan ve perakente ticaret KKTC Ekonomisinde önemli bir yer işgal etmektedir.

Bu sektörden doğan katma değer cari fiyatlarla 1988'de 84790.4 milyon ₺, 1989'da 158136.0 milyon ₺ ve 1990'da 285356.3 milyon ₺ olarak gerçekleşmiştir. İstihdam açısından bakıldığında Toptan ve perakente Ticaret sektöründe çalışanlar 1988'de 4691, 1989'da 4948 ve 1990'da 5172 olarak saptanmıştır. Bu suretle kişi başına katma değer 1988'de 18.1 milyon ₺, 1989'da 31.9 milyon ₺ ve 1990'da 55.2 milyon ₺ şeklinde ortaya çıkmaktadır.

Tablo 23 incelendiğinde 1981-1990 yılları itibarıyla dışalımın %40-47 arasındaki bölümünün Türkiye'den ve %53-60 arasındaki bölümünün diğer ülkelere, dış satımın ise %12-22 arasındaki bölümünün Türkiye'ye %77-88 arasındaki bölümünün ise diğer ülkelere yapıldığını görürüz.

Dış alımlarımızda Türkiye birinci sırayı alırken onu Birleşik Krallık, Birleşik Krallık dışındaki Avrupa Ortak Pazar Ülkeleri ve Uzak Doğu Ülkeleri izlemiştir. Dış satımlarımızda ise en büyük pay Birleşik Krallığa daha sonra Türkiye ve diğer Avrupa Ortak Pazar Ülkelerine gitmiştir. (Tablo 24).

Tarım Ürünleri dış satımlarımızın %45 ve %71 arasında değişen bir oranını oluştururken %28 ile %54 arasında değişen bir oranı da sanayi ürünlerinden oluşmuştur. Dış alımda ise yaklaşık %10 tarımsal ürünlere karşılık %90 sanayi ve mineral ürünleri görülmektedir. (Tablo 25 ve 26).

Dış ticaret açığımız dolar bazında yılda 316 milyon ABD \$'na yükselmiştir. 1979-1990 döneminde dış satımın dış alımı karşılama oranının %17 ve %47 arasında değiştiği görülmektedir (Tablo 27).

Dış ticaretimizin gelişmesinde ulaşım ve haberleşme en büyük etkenlerdendir. Politik ve ekonomik nedenlerle KKTC deniz ve hava limanlarına uluslararası ticarete mevcut koşulların gerektirdiği şekilde düzenli uçak ve gemi seferleri yapılamamaktadır. Dış dünya ile haberleşme imkanlarımız da arzu edilen düzeyde değildir. Bütün bunlara karşın çok sayıda yabancı ülke ile ticari ilişkiler tesis edilmiş olup durumun iyileştirilmesi yönünde çalışmalar sürdürülmektedir.

b) Ödemeler Dengesi

1988, 1989 ve 1990 yıllarında ticaret açığı 166-316 milyon ABD doları dolaylarında seyretmiştir (Tablo 28).

Genelde dış satımlarımız dış alımlarımızın yüzde 31'ini karşılayabilmiştir. 1979-1990 dönemi dış ticaretini gösteren Tablo 27 incelendiğinde en iyi performansın, ihracatın ithalâtın %47.1'ini karşıladığı 1980 yılında en kötü performansın ise ithalatın sadece %17.2'sini karşılayabildiği 1990 yılında olduğu görülmür.

Görünmeyen işlemlerde Turizmin katkısı 1988'de 118.0 milyon ABD dolarına 1989'da 154.9 milyon ABD dolarına ve 1990'da 224.8 milyon ABD dolarına yükselmiştir. Diğer görünmeyenlerin etkisiyle Cari İşlemler Dengesindeki açık 1988-1990 yıllarında sıra ile 8.8, 4.5 ve 16.4 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. 1990 yılında KKTC'ye gelen turist sayısı 300810 rakamı ile en yüksek düzeydedir. Bunun %80.9'u Türkiye'den %19.1'i ise diğer ülkelerdendir (Tablo 29).

K.K.T.C.'nin Türkiye ve Diğer Ülkelerle olan Dış Ticareti
1981 - 1990

Milyon ABD \$

Yıllar	D i ş A l ı m			D i ş S a t ı m						
	Türkiye %	Diğer Ülkeler %	Toplam	Türkiye %	Diğer Ülkeler %	Toplam				
1981	44.2	42.5	59.9	57.5	104.1	7.1	19.3	29.8	80.8	36.9
1982	49.5	41.3	70.4	58.7	119.9	7.3	18.5	32.2	81.5	39.5
1983	65.3	45.0	80.0	55.0	145.3	6.5	16.1	34.2	83.9	40.7
1984	61.5	45.1	74.8	54.9	136.3	8.4	21.6	30.4	78.4	38.8
1985	65.1	45.5	77.9	54.5	143.0	5.4	11.7	40.9	88.3	46.3
1986	70.1	45.8	83.1	54.2	153.2	7.7	14.8	44.3	85.2	52.0
1987	94.3	42.7	126.7	57.3	221.0	7.9	14.3	47.2	85.7	55.1
1988	101.9	46.7	116.2	53.3	218.1	6.3	12.0	46.1	88.0	52.4
1989	112.5	42.9	149.9	57.1	262.4	9.2	17.5	46.0	82.5	55.2
1990	153.5	40.2	228.0	59.8	381.5	7.9	12.1	57.6	87.9	65.5

Kaynak: KKTC Başbakanlık, DPÖ.

Tablo: 24

Ülkeler İtibarıyla Dış Ticaret

1986 - 1990

Milyon ABD \$

Ülkeler	1987		1988		1989		1990	
	Dış alım Değer	% Dış satım Değer	Dış alım Değer	% Dış satım Değer	Dış alım Değer	% Dış satım Değer	Dış alım Değer	% Dış satım Değer
I. Türkiye	94.9	42.9	101.9	46.7	112.5	42.9	153.5	40.2
II. Diğer Ülkeler	126.1	57.1	116.2	53.3	149.9	57.1	228.0	59.8
1. Birleşik Krallık	31.3	14.2	32.6	15.0	49.6	18.9	67.1	17.6
2. Diğer AET ülkeleri	40.8	18.5	31.7	14.5	45.1	17.2	64.0	16.8
3. Orta Doğu İslam Ülkeleri	3.3	1.5	5.1	2.3	4.2	1.6	6.4	1.7
4. Uzak Doğu Ülkeleri	33.8	15.3	24.9	11.4	29.5	11.2	52.3	13.7
5. Diğer	16.9	7.6	21.9	10.1	21.5	8.2	38.2	10.0
Toplam	221.0	100.0	218.1	100.0	262.4	100.0	381.5	100.0
		55.1		52.4		41.7		65.5
		100.0		100.0		100.0		100.0

Kaynak: KKTIC Başbakanlık, DPÖ.

Tablo 25

Dışsatımın Yapısı
1986 - 1990

Milyon ABD \$

Grup	1986		1987		1988		1989		1990	
		%		%		%		%		%
1. Tarım Ürünleri	36.9	71.0	31.1	56.5	29.4	56.1	30.2	54.7	29.8	45.5
a) Narenciye	28.5	54.8	22.5	40.8	23.9	45.6	21.6	39.1	24.5	37.4
b) Patates	3.8	7.3	2.3	4.2	2.4	4.6	1.7	3.1	2.4	3.7
c) Canlı Hayvanlar	2.3	4.4	1.8	3.3	0.8	1.5	0.3	0.5	0.3	0.4
d) Diğer Tarım Ürünleri	2.3	4.4	4.5	8.2	2.3	4.4	6.6	12.0	2.6	4.0
2. Sanayi Ürünleri	14.7	28.3	23.5	42.6	22.6	43.1	24.6	44.6	35.2	53.7
a) İşlenmiş Tarım	4.9	9.4	6.9	12.5	3.9	7.4	6.8	12.3	11.9	18.1
b) Diğer Sanayi Ürünleri	9.8	18.9	16.6	30.1	18.7	35.7	17.8	32.3	23.3	35.6
3. Mineraller	0.4	0.7	0.5	0.9	0.4	0.8	0.4	0.7	0.5	0.8
TOPLAM	52.0	100.0	55.1	100.0	52.4	100.0	55.2	100.0	65.5	100.0

Kaynak: KKTTC Başbakanlık, DPÖ.

Tablo 26

Mal Gruplarına Göre Dış Alım
1986-1989

G r u p	Milyon ABD \$				
	1986	1987	1988	1989	1990 (Gerçekleşme tahmini)
1. Yiyecek ve Canlı Hayvan	16.1	19.7	19.9	25.5	27.3
2. İçkiler ve Tütün	7.3	12.5	10.8	7.5	14.3
3. Yakıttan gayri yanmayan hammadde	3.3	3.5	5.4	6.3	6.8
4. Mineral yakıtlar, yağlayıcı madde ve ilgili olanlar	11.3	18.2	20.1	18.2	41.2
5. Hayvan ve Sebze yağları	1.0	1.4	1.8	1.4	2.7
6. Kimyevi Maddeler	13.2	15.7	15.9	17.6	26.2
7. Hammaddesine göre tasnif edilenler	49.3	64.8	66.3	87.0	98.1
8. Makine ve Nakliye Araçları	37.8	65.6	57.0	72.8	96.0
9. Çeşitli Mamuller	13.9	19.6	20.9	26.2	27.9
TOPLAM	153.2	221.0	218.1	262.5	340.5
	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Kaynak: Ticaret ve Sanayi Bakanlığı
KKTC Başbakanlık, DPÖ

Tablo: 27

Dış Ticaret
1979-1990

Milyon ABD \$

Yıllar	Dış Alım	Dış Satım	Açık	Dışsatımın Dışalımı Karşılama Oranı
1979	90.8	35.8	55.0	%39.4
1980	94.4	44.5	49.9	%47.1
1981	104.1	36.9	67.2	%35.4
1982	119.9	39.5	80.4	%32.9
1983	145.3	41.0	104.3	%28.2
1984	135.6	38.4	97.2	%28.3
1985	141.7	45.8	95.9	%32.3
1986	153.2	52.0	101.2	%33.9
1987	221.0	55.1	165.9	%24.9
1988	218.1	52.4	165,7	%24.0
1989	262.5	55.2	207.3	%21.0
1990	381.5	65.5	316.0	%17.2

Tablo: 28

Ödemeler Dengesi

Milyon ABD \$

	1988	1989	1990	Değişme %	
				1988-89	1989-90
I. Cari İşlemler					
A. Dış Ticaret					
1. Dışsatım	52.4	55.2	65.5	5.3	18.7
2. Dış alım	218.1	262.5	381.5	20.3	45.3
Dış Ticaret Dengesi	-165.7	-207.3	-316.0	25.1	52.4
B. Görünmeyen İşlemler					
1. Turizm (net)	118.0	154.9	224.8	31.3	45.1
2. Diğer Görünmeyenler (net)	38.9	47.9	74.8	23.1	56.2
Görünmeyen İşlemler Dengesi	156.9	202.8	299.6	29.2	47.7
Cari İşlemler Dengesi	-8.8	-4.5	-16.4	-48.9	264.4
II. Sermaye Hareketleri					
1. TC Yardım ve Kredileri	10.9	15.6	22.5	43.1	44.2
2. Diğer Dış Yardımlar	5.8	4.3	2.1	-25.9	-51.2
3. Bedelsiz Dışalım	61.9	103.9	169.9	67.8	63.5
4. Kısa Vadeli Diğer Sermaye Hareketleri	-40.4	-87.7	-169.3	117.1	93.0
Sermaye Hareketleri Dengesi	38.2	36.1	25.2	-5.5	-30.2
Genel Denge	29.4	31.6	8.8	7.5	-72.2
III. Rezerv Hareketleri (- Artış +Azalış)	33.0	-29.8	-6.5	-9.7	-78.2
IV. Net Hata ve Noksan	3.6	-1.8	-2.3	-150.0	27.8

Kaynak: KKTC Başbakanlık, DPÖ

Tablo: 29

Türkiye ve Diğer Ülkelerden Gelen Turistler
1978 - 1991

Yıllar	T.C.den Turist	% Payı	Diğer Ülkelerden Turist	% Payı	Toplam
1978	104738	92.8	8172	7.2	112910
1979	95115	87.7	13286	12.3	108401
1980	69808	82.6	14703	17.4	84511
1981	62660	80.2	15474	19.8	78134
1982	65018	74.2	20611	25.8	87629
1983	78467	79.3	20467	20.7	98934
1984	93413	82.4	19905	17.6	113318
1985	103791	83.0	21284	17.0	125075
1986	107064	80.0	26766	20.0	133830
1987	147965	80.3	36372	19.7	184337
1988	173599	75.6	55907	24.4	229506
1989	214566	78.3	59507	21.7	274073
1990	243269	80.9	57541	19.1	300810
1991 (Ocak-Nisan)	53435	89.4	6368	10.6	59803

Kaynak: Ulaştırma Bakanlığı ve Turizm Bakanlığı
KKTTC Başbakanlık, DPÖ

IV BÖLÜM

**MERKEZ BANKASININ 31 ARALIK 1990
İTİBARIYLA YILLIK HESAPLARI**

Tablo: 30

**KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ MERKEZ BANKASININ
31.12.1990 TARİHLİ BİLANÇOSU**

Aktif	Milyon TL		Pasif	Milyon TL	
	1990 Aralık	1989 Aralık		1990 Aralık	1989 Aralık
Döner Değerler (1)	279.986.7	201.367.0	Hazine Cari Hesabi (5)	52.610.9	48.300.4
Krediler (2)	48.586.3	21.026.3	Mevduat (6)	103.859.7	69.531.8
Bina ve Teçhizat (3)	775.9	763.0	Mevduat Munzam Kar. (7)	116.702.6	75.448.5
Diğer Aktifler (4)	3.379.6	2.719.1	Fonlar (8)	12.580.4	7.573.2
			Diğer Pasifler (9)	958.8	976.6
			Öz Kaynaklar (10)	46.016.1	24.044.9
	332.728.5	225.875.4		332.728.5	225.875.4

Tablo 31

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ MERKEZ BANKASI'NIN
1.1.1990-31.12.1990 DÖNEMİ KAR VE ZARAR HESABI

GİDER	1990		1989		1990		1989	
	1.1.90-31.12.90	1.1.89-31.12.89	1.1.90-31.12.90	1.1.89-31.12.89	1.1.90-31.12.90	1.1.89-31.12.89	1.1.90-31.12.90	1.1.89-31.12.89
Personel Giderleri (11)	1.473.2	810.9			48.828.2	25.896.2		
İdari Giderler (12)	8.777.8	6.231.3			1.076.7	715.8		
Verilen Faizler (13)	22.548.4	10.942.6			733.5	541.4		
Vergi Resim ve Harçlar ile Sosyal Kültürel ve Resmî Kur. yardımlar	120.1	-			116.6	73.5		
Verilen Komisyonlar	287.3	90.3						
Amortismanlar	46.7	40.5						
Faiz Farkı Fonu	4.000.0	3.500.0						
Kasadaki İl Efektif Sigortası	2.000.0	-						
Sair Giderler	114.5	49.3						
Kâr	11.387.0	5.562.0						
	50.755.0	27.226.9			50.755.0	27.226.9		

HESAPLAR HAKKINDA AÇIKLAMALAR

	1990	Milyon ₺
	<u>Aralık</u>	<u>1989</u>
		<u>Aralık</u>
(1) DÖNER DEĞERLER		
Kasa	14.984.6	6.592.0
Yoldaki Paralar	-	-
Altın kasası	536.4	-
Efektif Deposu	24.064.8	14.751.4
(Dolar Karşılıkları 31.12.89'da 6.388.478 31.12.1990'da 8.220.135.- ABD Dolarıdır).		
Hariçteki Bankalar (₺)	30.995.9	4.566.7
Hariçteki Bankalar (Yabancı Para)	209.405.0	175.456.9
(Dolar Karşılıkları 31.12.89'da 75.986.279 31.12.1990'da 71.539.313.- ABD Dolarıdır).		
	<u>279.986.7</u>	<u>201.367.0</u>
(2) KREDİLER		
Hazineye Kısa Vadeli Avans	25.000.0	-
Hazine Kefaletini Haiz Bonolar Üzerine Avans	12.919.8	12.950.8
İhracat Senetleri üzerine Avans	156.4	88.9
Küçük Sanat Erbabı Senetleri Üzerine Avans	3.329.6	2.288.8
Ticaret Senetleri Üzerine Avans	300.0	445.6
Sanayi Senetleri Üzerine Avans	1.329.0	2.028.2
Tarım Senetleri Üzerine Avans	424.7	286.8
Turizm Senetleri Üzerine Avans	5.126.8	2.937.2
	<u>48.586.3</u>	<u>21.026.3</u>
(3) BİNA VE TEÇHİZAT		
Teçhizat	233.5	174.2
Eksi: Amortisman	73.0	46.7
	160.5	127.5
Bina	679.0	678.7
Eksi: Amortisman	63.6	43.2
	<u>615.4</u>	<u>635.5</u>
	<u>775.9</u>	<u>763.0</u>
(4) DİĞER AKTİFLER		
Muvakkat Borçlular	3.350.4	2.698.3
Kırtasiye ve Matbuia Deposu	29.2	20.8
	<u>3.379.6</u>	<u>2.719.1</u>

	1990 Aralık	1989 Aralık
(5) HAZİNE CARİ HESABI		
Bu kalem Hazine Cari Hesapları başlığı altında yer alan hesapların bakiyesini göstermektedir.	<u>52.610.9</u>	<u>48.300.4</u>
(6) MEVDUATLAR		
Türk Parası	45.448.3	33.908.7
Yabancı Parası	<u>58.411.4</u>	<u>35.623.1</u>
	<u>103.859.7</u>	<u>69.531.8</u>
(7) MEVDUAT MUNZAM KARŞILIKLARI		
Bankalar arası mevduat hariç, tüm Bankaların TL mevduatlarının %15'i ile döviz tevdiat ve mevduatlarının %20'sinin Merkez Bankasına yatırılacağı hakkında 35/1987 sayılı Yasanın 24. maddesi uyarınca yatırılan miktarları gösterir.	<u>116.702.6</u>	<u>75.448.5</u>
(8) FONLAR		
Faiz Farkı Fonu	12.352.8	7.134.2
Turizm Geliştirme ve Tanıtma Fonu	<u>227.6</u>	<u>439.0</u>
	<u>12.580.4</u>	<u>7.573.2</u>
(9) DİĞER PASİFLER		
Muvakkat Alacaklılar TL ve Kby. ile Alacaklı Transitar Hesabını gösterir	<u>958.8</u>	<u>976.6</u>
(10) ÖZ KAYNAKLAR		
Sermaye		2.000.0
İhtiyatlar		12.492.2
Sigorta		8.778.8
KKTC Merkez Bankası Fonları		<u>773.9</u>
1.1.90-30.9.90 devresi kârı	24.044.0	<u>24.044.9</u>
Sigorta	11.387.0	
KKTC Merkez Bankası Fonları	9.501.4	
	<u>1.082.8</u>	
	<u>46.016.1</u>	

	1990 <u>1.1.90-31.12.90</u>	1989 <u>1.1.89-31.12.89</u>
(11) PERSONEL GİDERLERİ		
Yönetim Kurulu Maaşları	129.7	61.4
Personel -		
Maaşlar (Asli maaş + Mem. Öd. + H.P.)	1.102.4	570.5
Emekli Sandığı	150.0	100.0
Diğer	91.1	79.0
	<u>1.343.5</u>	<u>749.5</u>
	<u>1.473.2</u>	<u>810.9</u>
(12) İDARİ GİDERLER		
Sigorta	8.507.7	6.002.1
Kıymet Yollama Giderleri	162.7	140.7
Kırtasiye, Matbuat	17.4	28.5
Telex, Telefon	17.0	10.5
Diğer	73.0	49.5
	<u>8.777.8</u>	<u>6.231.3</u>
(13) VERİLEN FAİZLER		
Banka Mevduatları	8.970.1	3.593.0
Mevduat Munzam Karşılıkları	10.744.4	5.424.5
Döviz Hesapları	2.833.9	1.925.1
	<u>22.548.4</u>	<u>10.942.6</u>
(14) ALINAN FAİZLER		
Dış Muhabirler	38.804.7	18.421.7
Yerel Faizler	10.023.5	7.474.5
	<u>48.828.2</u>	<u>25.896.2</u>
(15) ALINAN KOMİSYONLAR		
Yabancı Para	418.7	408.8
Türk Lirası	658.0	307.0
	<u>1.076.7</u>	<u>715.8</u>

V. BÖLÜM

BANKACILIK İSTATİSTİKLERİ

BANKACILIK İSTATİSTİKLERİ

Müteakip sayfalardaki tablolar aşağıda listesi verilen bankaların verilerinden derlenmiştir.

K.K.T.C. Merkez Bankası

T.C. Ziraat Bankası

Türk Bankası Ltd.

Türkiye İş Bankası A.Ş.

K.T. Kooperatif Merkez Bankası Ltd.

K. Kredi Bankası Ltd.

Türkiye Halk Bankası A.Ş.

K. Vakıflar Bankası Ltd.

K. Ticaret Bankası Ltd.

K. Endüstri Bankası Ltd.

K. Faisal İslam Bankası Ltd.

Asbank Ltd. (Haziran 1986 tarihinden itibaren faaliyete başlamıştır)

Akdeniz Garanti Bankası Ltd. (Mart 1989 tarihinden itibaren faaliyete başlamıştır)

K. İktisat Bankası Ltd. (Aralık 1990 tarihinden itibaren faaliyete başlamıştır).

Tablo: 32

BANKALARIN AKTİF ÖZETLERİ

Tarih	Kasa	Merkez Bankası Bakiyesi	Dahili Bankalar Bakiyesi	Harici Bankalar Bakiyesi	Yatırımlar	İskonto Senetleri	Avans ve Krediler	Diğer Aktifler	Milyon TL	
									Aktifler	Toplamı
1984										
Aralık	1.032.2	4.462.5	3.469.5	15.631.9	85.8	736.1	36.305.9	24.955.9		86.679.8
1985										
Aralık	1.539.8	5.275.5	4.776.4	19.730.8	90.3	2.122.2	56.884.3	24.587.5		115.006.8
1986										
Aralık	2.377.5	13.994.7	2.735.2	35.944.5	193.4	4.217.3	41.903.0	28.655.1		130.020.7
1987										
Aralık	4.968.5	31.081.1	4.587.3	67.468.6	881.2	3.821.8	48.909.6	57.978.5		219.695.6
1988										
Aralık	8.824.7	72.046.7	3.070.3	132.361.5	1.042.8	6.058.8	86.552.1	113.310.2		423.337.1
1989										
Aralık	11.836.1	117.790.5	4.831.6	203.266.7	1.805.5	8.414.1	189.661.3	220.942.4		758.548.2
1990										
Mart	11.376.3	130.220.2	6.831.6	238.902.3	1.828.3	10.236.8	217.416.3	264.903.7		881.715.5
Haziran	10.831.2	148.986.1	5.518.8	273.561.1	1.858.3	12.803.7	262.102.6	343.796.5		1.059.458.3
Eylül	16.116.4	150.866.8	5.124.5	282.977.8	1.898.3	9.573.3	307.992.8	352.098.5		1.126.648.4
Aralık	17.081.1	174.170.9	5.166.1	265.688.8	3.144.2	13.894.7	395.309.9	372.563.3		1.247.019.0
1991										
Ocak	16.375.0	169.609.3	7.328.1	255.545.4	3.365.9	11.340.0	415.579.1	461.129.6		1.340.272.4
Şubat	19.029.9	178.001.0	7.629.0	290.527.9	3.366.0	10.491.9	416.252.1	511.098.6		1.436.396.4
Mart	18.191.2	174.029.5	6.312.6	325.648.4	3.380.6	9.991.9	429.324.3	534.938.4		1.501.816.9
Nisan	23.120.1	195.217.4	4.868.9	358.906.8	3.380.6	7.973.8	428.938.6	568.937.8		1.591.344.0

Not: 1) Yukarıdaki Tabloya KKTC Merkez Bankası rakamları dahil edilmemiştir.
2) KKTC'ye TC Ziraat Bankası'nın dış kaynak niteliğinde ve kamu kredisi şeklinde sağlanan toplam kredi miktarı yerel banka plasmanlarının daha iyi değerlendirilmesine olanak sağlamak amacıyla, Aralık 1986'dan itibaren bu liste amaçları için TC Ziraat Bankası bilançosundan ihraç edilmiştir. Ocak 1989'dan itibaren ise söz konusu bütümlü ihraç işleminin uygulanması mümkün görülmedikçe TC Ziraat Bankası rakamları tümüyle liste dışı bırakılmıştır.

Tablo: 33

BANKALARIN PASIF ÖZETLERİ

Milyon TL

Tarih	Sermaye ve İhtiyatlar	İlk Talep	Küçük Tasarruf	Vadeli Mevduat	Merkez Bankasına Borçlar	Dahili Bankalar Alacak Bakiyesi	Ödenecek Senetler	Diğer Pasifler	Pasifler Toplamı
1984 Aralık	5.515.6	7.975.3	3.426.1	9.550.3	6.3	3.088.4	110.9	57.006.9	86.679.8
1985 Aralık	8.289.7	9.269.7	2.160.4	16.251.9	251.7	1.018.5	93.1	77.671.8	115.006.8
			M E V D U A T						
1986 Aralık	10.950.8		65.280.7		1.116.1	2.231.3	32.9	50.408.9	130.020.7
1987 Aralık	17.745.3		139.438.5		1.265.4	3.687.2	807.4	56.752.8	219.696.6
1988 Aralık	34.099.7		256.764.0		2.748.2	4.428.6	338.8	124.957.8	423.337.1
1989 Aralık	62.788.5		449.986.8		6.729.8	7.093.0	3.600.3	228.349.8	758.548.2
1990 Mart	71.365.3		534.460.1		8.712.3	13.005.5	6.468.0	247.704.3	881.715.5
Haziran	74.919.0		608.773.5		10.155.2	16.284.1	20.616.3	328.710.2	1.059.458.3
Eylül	74.793.7		642.655.0		9.480.9	11.874.1	18.220.4	369.624.3	1.126.648.4
Aralık	108.741.0		684.109.0		19.848.3	12.754.8	4.566.5	416.999.4	1.247.019.0
1991 Ocak	131.190.8		692.891.6		20.573.4	14.268.2	508.5	480.839.9	1.340.272.4
Şubat	133.992.6		740.458.9		21.063.9	17.235.6	560.9	523.084.5	1.436.396.4
Mart	147.103.7		775.120.1		21.847.4	15.382.8	541.5	541.821.4	1.501.816.9
Nisan	143.796.7		818.341.3		22.209.1	13.341.3	338.1	593.317.5	1.591.344.0

Not: 1)

Yukarıdaki tabloya KKTTC Merkez Bankası rakamları dahil edilmemiştir.

2) KKTTC'ye TC Ziraat Bankası'nca dış kaynak niteliğinde ve kamu kredisi şeklinde sağlanan toplam kredi miktarı yerel banka plasmanlarının daha iyi değerlendirilmesine olanak sağlamak amacıyla, Aralık 1986'dan itibaren bu liste amaçları için TC Ziraat Bankası bilançosundan ihraç edilmiştir. Ocak 1989'dan itibaren ise söz konusu bura-sıtlı ihraç işleminin uygulanması mümkün görülmediğinden TC Ziraat Bankası rakamları tümüyle liste dışı bura-kılmıştır.

Tablo: 34 İSKONTO SENETLERİ VE BANKALAR PLASMANLARININ SEKTÖREL DAĞILIMI

Tarih	Kamu Kurum ve Kuruluşları	Tarım	Taşocak-cılığı	İmalât Sanayii	Yük Taşıma-cılığı	Yurt içi ve Yurt dışı Ticaret	Bina ve İnşaat	Turizm	Şahsi ve Mesleki Borçlar	Milyon TL	
										İskonto	Senet-leri
1984											
Aralık	26.169.1	3.434.9	4.5	470.7	137.9	4.285.7	660.6	95.7	2.047.6	617.3	37.924.0
1985											
Aralık	46.761.2	5.274.2	2.5	801.4	172.6	6.258.0	676.4	122.7	3.448.7	1.882.9	65.400.6
1986											
Aralık	11.107.4	6.670.5	36.4	1.971.1	250.6	14.516.3	1.011.5	185.4	4.032.2	4.217.3	43.998.7
1987											
Aralık	11.354.6	9.306.8	-	2.601.1	274.1	27.984.1	2.103.2	589.2	7.951.5	3.821.8	65.986.4
1988											
Aralık	11.263.8	16.251.3	-	3.695.2	446.6	43.425.3	2.877.4	1.751.7	12.584.1	6.058.8	98.354.2
1989											
Aralık	12.950.8	28.126.5	-	9.326.8	2.384.2	90.785.8	10.034.2	9.195.2	25.750.2	8.414.0	196.967.7
1990											
Mart	12.475.2	30.622.4	-	10.471.7	2.659.8	105.386.3	11.981.4	11.397.9	30.351.7	10.236.8	225.583.2
Haziran	12.475.2	32.872.3	7.0	11.078.4	4.282.0	107.300.9	12.580.6	15.637.1	33.554.0	12.803.7	242.591.2
Eylül	9.215.2	37.450.9	2.1	13.836.5	3.562.4	137.254.5	13.326.1	19.134.2	40.481.3	9.573.3	283.836.5
Aralık	37.919.8	55.783.8	-	17.549.8	22.490.9	220.840.3	13.762.9	20.582.0	56.100.8	13.894.7	458.925.0
1991											
Ocak	37.919.8	63.168.6	-	41.467.6	24.272.0	204.757.2	14.479.0	24.319.5	55.811.1	11.340.0	447.534.8
Şubat	38.319.8	56.786.6	-	47.960.2	26.716.7	193.088.4	14.437.4	20.905.4	64.869.8	10.491.9	473.576.2
Mart	38.319.8	60.163.7	-	43.582.7	26.688.4	206.656.5	23.022.5	24.304.8	46.475.2	9.991.9	479.205.5
Nisan	38.319.8	64.731.5	-	42.575.9	28.629.5	202.163.5	21.323.2	25.744.2	50.328.0	7.973.8	481.789.4

Not: KKTC'ye TC Ziraat Bankasıncı dış kaynak niteliğinde ve kamu kredisi şeklinde sağlanan toplam kredi miktarı yerel banka plasmanlarının daha iyi değerlendirilmesine olanak sağlamak amacıyla, Aralık 1986'dan itibaren bu liste amaçları için TC Ziraat Bankası bilançosundan ihraç edilmiştir.

Tablo: 35 İSKONTO SENETLERİ VE BANKALAR PLASMANLARININ SEKTÖREL YÜZDE (%) DAĞILIMI

Tarih	Kamu Kurum ve Kuruluşları	Tarım	Taşocak- cılığı	İmalât Sanayii	Yük Taşımacı- lığı	Yurt içi ve Yurt dışı Ticaret	Bina ve İnşaat	Turizm	Şahsi ve Mesleki Borçlar	İskonto Senet- leri	Toplam
1984 Aralık	69.00	9.06	0.01	1.24	0.37	11.30	1.74	0.25	5.40	1.63	100.0
1985 Aralık	71.50	8.07	-	1.23	0.26	9.57	1.03	0.19	5.27	2.88	100.0
1986 Aralık	25.25	15.16	0.08	4.48	0.57	32.99	2.30	0.42	9.16	9.59	100.0
1987 Aralık	17.21	14.10	-	3.94	0.42	42.41	3.19	0.89	12.05	5.79	100.0
1988 Aralık	11.45	16.52	-	3.76	0.45	44.15	2.93	1.78	12.80	6.16	100.0
1989 Aralık	6.58	14.28	-	4.74	1.21	46.09	5.09	4.67	13.07	4.27	100.0
1990 Mart	5.53	13.57	-	4.64	1.18	46.72	5.31	5.05	13.46	4.54	100.0
Haziran	5.14	13.55	-	4.57	1.77	44.23	5.19	6.44	13.83	5.28	100.0
Eylül	3.25	13.19	-	4.88	1.26	48.36	4.69	6.74	14.26	3.37	100.0
Aralık	8.26	12.16	-	3.82	4.90	48.12	3.00	4.49	12.22	3.03	100.0
1991 Ocak	7.94	13.23	-	8.68	5.08	42.88	3.03	5.09	11.69	2.38	100.0
Şubat	8.09	11.99	-	10.13	5.64	40.77	3.05	4.41	13.70	2.22	100.0
Mart	8.00	12.56	-	9.09	5.57	43.12	4.80	5.07	9.70	2.09	100.0
Nisan	7.95	13.43	-	8.84	5.94	41.96	4.43	5.34	10.45	1.66	100.0

Not: K.KTC'ye TC Ziraat Bankası'nca dış kaynak niteliğinde ve kamu kredisi şeklinde sağlanan toplam kredi mik-
tarı, yerel banka plasmanlarının daha iyi değerlendirilmesine olanak sağlamak amacıyla, Aralık 1986'dan iti-
baren bu liste amaçları için TC Ziraat Bankası Bilançosundan ihraç edilmiştir.

Tablo: 36

BANKALAR TÜRK PARASI MEVDUATLARININ NİTELİĞİNE GÖRE ANALİZİ

Tarih	Milyon İL		
	Resmi Mevduat	Ticari Mevduat	Tasarruf Mevduatı
			Toplam Mevduat
<u>1984</u>			
Aralık	12.202.6	1.866.7	12.379.5
<u>1985</u>			26.448.8
Aralık	21.815.4	3.023.6	16.079.2
<u>1986</u>			40.918.2
Aralık	27.565.7	8.169.3	26.936.3
<u>1987</u>			62.671.3
Aralık	49.057.3	9.812.0	52.580.8
<u>1988</u>			111.450.1
Aralık	73.369.4	16.044.4	81.564.3
<u>1989</u>			170.978.1
Aralık	98.851.6	30.190.5	215.758.9
<u>1990</u>			344.801.0
Mart	104.176.3		
Haziran	90.890.8	29.183.4	276.715.5
Eylül	104.104.4	29.663.5	344.579.5
Aralık	140.010.5	24.771.6	358.070.0
<u>1991</u>		25.524.3	383.466.5
Ocak	154.225.1		
Şubat	156.062.6	22.171.1	394.769.4
Mart	192.159.7	21.742.5	410.491.9
Nisan	184.598.9	22.888.5	427.318.0
		54.915.9	410.492.5
			571.165.6
			588.297.0
			642.366.2
			650.007.3

BANKALAR TÜRK PARASI MEVDUATLARININ VADELERİNE GÖRE ANALİZİ

Milyon ₺

Tarih	Vadesiz Mevduat	İhbarlı Mevduat	Vadeli Mevduat	Toplam Mevduat	
1984 Aralık	16.774.5	168.7	9.505.6	26.448.8	
1985 Aralık	24.666.3	9.2	16.242.7	40.918.2	
		Vadeli Mevduat			
		1 ay vadeli mevduat	3 ay vadeli mevduat	6 ay vadeli mevduat	
		1 ay vadeli mevduat	6 ay vadeli mevduat	1 yıl vadeli mevduat	
1986 Aralık	37.135.5	2.430.2	1.270.1	21.825.5	62.671.3
1987 Aralık	55.372.9	6.687.6	3.464.0	44.030.3	111.450.1
1988 Aralık	77.742.9	15.623.5	5.903.2	71.677.7	170.978.1
1989 Aralık	111.195.9	34.798.9	15.111.2	183.695.0	344.801.0
1990 Mart	107.040.3	45.533.0	18.722.6	238.779.3	410.075.2
1990 Haziran	96.544.4	52.175.5	22.186.7	294.227.2	465.133.8
1990 Eylül	92.824.8	56.054.0	20.505.4	317.561.8	486.946.0
1990 Aralık	132.262.0	53.825.4	20.288.7	342.625.2	549.001.3
1991 Ocak	135.019.6	55.702.6	23.941.2	356.502.2	571.165.6
1991 Şubat	137.189.3	56.814.2	26.121.9	368.171.6	588.297.0
1991 Mart	172.344.7	62.344.8	27.890.2	379.786.5	642.366.2
1991 Nisan	165.214.7	65.824.4	29.072.9	389.895.3	650.007.3

BANKACILIK KESİMİNİN ÖZEL İLĞİ DUYACAĞI MEVZUAT

- Değiştirilmiş şekliyle KKTC Merkez Bankası Faiz Farkı Fonu Oluşturulması Tüzüğü
- Plasmanların Sanayi ve Turizm sektörlerine yönlendirilmesi.
- Bankaların taahhütlerine karşı bulunduracakları disonobilite oranı.
- Yasal karşılıklar ve faiz oranları.
- Döviz hesaplarına ve döviz kredilerine uygulanacak faizler.
- Döviz tevdiat ve mevduat hesaplarına ait munzam karşılıklar.
- Döviz tevdiat ve mevduat hesaplarına KKTC Merkez Bankasınca verilecek azami faiz
- Munzam karşılık oranı.
- Reeskont ve Avans İşlemlerinde uygulanacak faiz oranları.
 - a) KKTC Merkez Bankası Yönetim Kurulu Kararı No. 219 tarih 10.5.1991.
 - b) KKTC Merkez Bankası Yönetim Kurulu Kararı No. 230 tarih 01.6.1991.

KUZAY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ MERKEZ BANKASI YASASI
(35/1987 Sayılı Yasa)

A.E. 454 R.G. 13.10.88
A.E. 260 R.G. 15.06.89
A.E. 502 R.G. 13.11.89
A.E. 274 R.G. 23.05.91
A.E. 286 R.G. 24.05.91

Madde 23 53 Tahdinde Yapılan

KKTC Merkez Bankası Faiz Farkı Fonu Oluşturulması
Tüzüğü

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası Yönetim Kurulu, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası Yasası'nın 23. ve 53. maddeleri uyarınca Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Bakanlar kurulunca tasvip olunan aşağıdaki Tüzüğü yapar.

- Kısa İsim** 1. Bu Tüzük, "Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası Faiz Farkı Fonu Oluşturulması Tüzüğü" olarak isimlendirilir.
- Tefsir** 2. Bu Tüzükte metin başka türlü gerektirmedikçe:
"Bakanlar Kurulu" Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Bakanlar Kurulunu anlatır.
"Banka" Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankasını anlatır.
"Bankalar" Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Bankalar Yasası altında faaliyet gösteren bankaları anlatır.
"Devlet" Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetini anlatır.
"Fon" Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası Faiz Farkı Fonunu anlatır.
"Kooperatif Bankaları" Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Kooperatifler Yasası altında kurulmuş ve mevduat kabulü ile kredi işlemi yapan Bankaları anlatır.
"Yan Kuruluşlar" Bankaların bir iştiraki olarak kurulmuş ve kredi işlemi yapan Kuruluşları anlatır.
"Yasa" 35/1987 sayılı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası Yasasını anlatır.
"Yönetim Kurulu" Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası Yönetim Kurulunu anlatır.
- Fon Tesisi** 3. Banka bünyesinde Faiz Farkı Fonu adında bir fon tesis edilir.
- Amaç** 4. Fonun Amacı Devletçe teşviki öngörülen kontrollü tarım (aynı), Tarım (nakdi) ve limiti içinde kalmak koşulu ile küçük esnaf ve sanatkârlar ile turizm sektörüne kontrollü faiz uygulamasını sağlamaktır.
- Faiz İadesi Oranları** 5. Faiz İadesi Oranları kredi türleri itibarıyla aşağıdaki şekilde saptanmıştır.
---- Tarım (Ayni)	%31
---- Tarım (Nakdi)	
a) Miktarı azami 1 milyon L'ye kadar olanlar	%16
b) Miktarı 1 milyon L'nin üzerinde olanlar	% 7
---- Küçük Eshaf ve Sanatkâr Kredisi
(Miktarı 7 milyon L'ye kadar)
(İlk iş yeri açacak yeni üniversite, yüksek okul mezunlarına 15 Milyon L'ye kadar)	%26
---- Turizm Kredileri
(Devlet Planlama Örgütü ve Turizm Bakanlığının onaylayacağı Projelere)	%31
---- Sanayici, İhracatçı	%17

Reeskont
İşleri
Yasağı

Fonun
Kaynakları

6. Bankalar, Merkez Bankası reeskont kaynağından kullandıkları krediler için faiz farkı isteminde bulunamayacakları gibi faiz farkından yararlandıkları krediler için de reeskont kredisi talebinde bulunamazlar.

7. Fonun Kaynakları:

- (a) Devlet Bütçesine bu amaçla konulacak ödenek,
- (b) Banka nezdindeki Hazine fonları faizlerine karşılık olarak Banka bütçesinden ayrılacak belirli bir ödenek,
- (c) Bankalar ve yan kuruluşları ile Kooperatif Bankaları ve Mevcut Yasalar altında kredi vermekle yetkili kılınmış müesseselerin verecekleri her türlü nakdi krediler (Kontrollü Krediler hariç) üzerinden uygulanacak geçerli faiz oranı içinden 3 puan faiz farkının tahsil edilerek Banka nezdinde açılan Faiz Farkı Fonu'na, yatırılan miktarlar,
- (d) Faiz Farklarını zamanında yatırmayanlara veya eksik yatırımlara uygulanacak aylık yüzde 8 cezai faiz,
- (e) Türkiye Cumhuriyeti devleti tarafından yapılacak katkılardan oluşur.

Bu maddenin (c) fıkrası gereğince Bankalar ve yan kuruluşları ile Kooperatif Bankaları ve mevcut yasalar altında kredi vermekle yetkili kılınmış müesseselerce tahakkuk ettirilen 3 puanlık faiz farkları, tahakkuku izleyen ayın 15'ine kadar Fon'a ödenir.

Bu madde amaçları bakımından tahsil ve Fon'a yatırma yükümlülüğü, kredi veren Bankalar ve Müesseselere ait olup, tahsil edilmeyen miktarların ilgili Bankalar ve Müesseseler tarafından yatırılması zorunluluğu vardır.

Mükellefiyet
Sınırı

Esas ve
Şartlar

Sorumluluk
ve Müeyyideler

Talimatlar

Geçici Madde

8. Kontrollü Faiz uygulaması fon kaynakları ile sınırlıdır. Mevcut kaynakları aşan mükellefiyetlere girilemez.

9. Fon, bu Tüzükteki esas ve şartlar ile Banka talimatlarına uygun olarak çalışır.

10. Krediyi veren bankalar veya kuruluşlar kontrollü faiz uygulamasında bu Tüzük ve banka tarafından çıkarılacak talimatlara uymakla yükümlüdürler. Aksine hareket eden bankalar ve kuruluşlardan ödenen faiz farkı derhal tahsil olunur ve müteakip faiz farkı ve reeskont talepleri kabul edilmez.

11. Banka, bu Tüzükteki esas ve şartlar dahilinde uygulamaya müteallik talimatlar çıkarmaya yetkilidir.

1. 35/1987 sayılı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası Yasası'nın 58. maddesi ile yürürlükten kaldırılan 31/1983 sayılı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası Yasası'nın 57. maddesine istinaden Yönetim Kurulunun 29 Ocak, 1985 gün ve 27 sayılı kararı ile Sosyal Konut İnşası Finansmanında kullanılmak üzere Mevduat Munzam Karşılığı Hesabından T.C.M. Konso-lide Fonu İnkişaf Sandığına %21 faiz haddi ve 15 yıl vadeli olarak verilen krediye, kredi tarihinden itibaren %7 oranında faiz iadesi uygulanır.

12. bu Tüzük Resmi Gazete'de yayımlandığı tarihten yürürlüğe girer.

Yürürlüğe
Giriş

DEĞİŞTİRİLMİŞ ŞEKLİYLE 11/1976 SAYILI
KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ BANKALAR
YASASININ MADDE 10 (7) (a) ALTINDA TEBLİĞ

Maliye Bakanı, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankasının da görüşlerini alarak değiştirilmiş şekliyle 11/1976 sayılı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Bankalar Yasasının 10 (7) (a) maddesinin kendisine verdiği yetkiyi kullanarak bu Tebliğ ile aşağıdaki hususları saptar ve duyurur;

1. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde faaliyet gösteren her banka Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Sanayi ve Turizm sektörlerinin gelişmesi amacıyla toplam kredilerinin en az yüzde 10'nu turizm sektörüne, yüzde 10'nunu da sanayi sektörüne vermek zorundadırlar.
2. Bankalar bu Tebliğin yayımı tarihinden itibaren en çok 1 yıl içinde durumlarını bu Tebliğe uydurmak zorundadırlar.
3. Bu Tebliğ, Resmi Gazete'de yayımlandığı tarihten başlayarak yürürlüğe girer.

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ MERKEZ BANKASI YASASI
(35/1987 Sayılı Yasa)

Madde 24 (1) Altında Karar

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası 35/1987 sayılı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası Yasası'nın 24(1) maddesine istinaden aşağıdaki hususları saptar.

1. Bankaların, 35/1987 sayılı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası Yasası'nın 24 (1) maddesine göre taahhütlerine karşı bulunduracakları dispoñibilite oranı yüzde 10'dur. Bu oranın hesabında aşağıdaki hususlar gözününde tutulur.
 - (1) (a) Kasadaki Türk Lirası mevcudu,
(b) Kasadaki yabancı para (efektif ve seyahat çeki) mevcudu,
(c) Merkez Bankası nezdindeki vadesiz, serbest Türk parası ve Döviz Tevdiat ve Mevduat Hesapları,
(d) Her an paraya çevrilebilir Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetine ait iç istikraz tahvilleri,
(e) Merkez Bankası tarafından teminata (avansa) kabul edilmiş senetlere karşılık bankalarca serbestçe kullanılabilir reeskont imkânları toplamı,
bankaların dispoñibil değerlerini.
 - (2) (a) Bankalararası mevduat hariç toplam Türk Parası ve Döviz Tevdiat ve Mevduatı,
(b) Özel ve Tüzel kişilere olan vadesiz borçlar (Merkez Bankası ve Bankalar hariç),
(c) Ödeme emirleri ve ödenecek çekler,
(d) Tahakkuk etmiş vergi, resim ve harçlar toplamı, bankaların taahhütlerini gösterir.
2. Bu kararın 1'inci maddesinin (1) ve (2) fıkralarında belirtilen kalemler dışında hiçbir kalem ilâve edilemez.
3. Bu Kararın yürürlüğe girdiği tarihte, 21.6.1986 tarih ve 55 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 380/1986 sayılı Amme Enstrümanları Kanunu, onun altında yapılmış veya yapılması gereken işlemlere hâlel gelmeksiz yürürlükten kaldırılır.
4. Bu Karar, Resmi Gazete'de yayımlandığı tarihte yürürlüğe girer.

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
MERKEZ BANKASI YÖNETİM KURULU KARARI

Karar Tarihi: 22.5.1991
Karar Sayısı: 223

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası Yönetim Kurulu, 35/1987 sayılı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası Yasasının 24 ve 25. maddeleri uyarınca, bankalarca mevduat kabulünde ve her türlü kredi işlemlerinde alınacak ve verilecek faiz oranları ile diğer hususları aşağıdaki şekilde saptar.

- A. (1) Bankalarca hertürlü mevduat kabulünde ve genel kredi işlemlerinde uygulanacak azami faiz oranları ile komisyon ve masrafları serbestçe belirlenir.
- (2) Vadeli mevduat hesaplarında vadenin bitiminde yapılacak işlem konusunda, müdiin herhangi bir talimatı yoksa bu hesaplara aynı vade ile yürürlükteki faiz uygulanır.
- (3) Merkez Bankası'nca Mevduat Munzam karşılıklarına yıllık yüzde 12 faiz verilir.
Mevduat Munzam karşılıklarını zamanında yatırmayan bankalara aylık yüzde 8 cezai faiz uygulanır.
- (4) Bankalar uyguladıkları genel kredi faiz oranının 3 puanını Faiz Farkı Fonuna yatırırlar.
- (5) Bankalar mevduat ve kredi faiz oranlarına ilişkin bilgileri, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası İdare Merkezince tesbit edilecek esaslar çerçevesinde Bankaya gönderirler.
- B. (1) Kontrollü Krediler için (Tarım, Turizm, Sanayi, İhracat ve Küçük Esnaf) Faiz Farkı Fonu Oluşturulması Tüzüğünde öngörülen faiz farkları ödenir, bu farklar reeskont kredileri için de aynen geçerlidir.
- (2) Kontrollü krediler için öngörülen faiz oranları vade hitamına kadar dikkate alınır.
Vadesinde ödenmeyen kontrollü kredi taksit tutarlarına vade hitamından sonraki süreler için yürürlükteki genel kredi faiz oranları uygulanır.
- (3) Bu kararın yürürlüğe girdiği tarihten önce verilen kredilere vadeleri sonuna kadar halen uygulanmakta olan kredi faiz oranları aynen uygulanır.
- C. (1) Bankalar tesbit ve ilân ettikleri mevduat ve kredi azami mevduat faiz oranlarını Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası İdare Merkezine 2 iş günü önceden bildirmek suretiyle değiştirebilirler.
- (2) Bankalar uygulayacakları mevduat ve kredi faiz oranlarını Merkez ve şubelerinde halkın kolaylıkla görebileceği şekilde ilân ederler.
- (3) Bu Karar esaslarına göre bankalarca serbestçe belirlenen mevduat ve kredi faiz oranları 29 Mayıs 1991 tarihine kadar Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankasına bildirilir ve bu faiz oranları 1 Haziran 1991 tarihinden itibaren uygulamaya konur.
- (4) Borç ve Mükellefiyetler için faiz birikimi olarak dava yolu ile tahsil edilecek miktar, faizin ödendiği ana para borç veya mükellefiyet miktarının dört katından fazla olamaz.

R.G.
Ek III
13.10.1988
A.E. 454

- D. (1) 21/1989 sayılı yasa ile değiştirilmiş şekildeki Fasıllık 149 Sözleşmeler Yasası'nın 78. maddesi maksatları bakımından yıllık kredi faiz oranı yüzde 68 olarak belirlenir.
- (2) Değiştirilmiş şekliyle Mahkemeler Yasası'nın 42. maddesinin 2'inci ve 3'üncü fıkraları maksatları bakımından, mevduat yıllık azami faiz oranı yüzde 60 olarak saptanır.
- E. Bu Kararın Resmi Gazete'de yayımlandığı tarihten başlayarak;
- (1) 4.3.1988 gün ve 22 sayılı Resmi Gazete'nin Ek IV Bölüm 1'inde 7 sayılı Amme Enstrümanı olarak yayımlanmış olan olan 2.3.1988 gün ve E(K-2) 240-88 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı yürürlükten kaldırılır.
- (2) 11/1976 sayılı Bakankalar Yasası altında yapılan ve 17.6.1976 gün ve 46 sayılı Resmi Gazete'nin Ek III'ünde 139 sayılı Amme Enstrümanı olarak yayımlanan Tebliğ yürürlükten kaldırılır.
- (3) 13.10.1988 tarih ve 95 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 7.10.1988 tarih ve 150 sayılı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası Yönetim Kurulu Kararı yürürlükten kaldırılır.
- F. Bu Karar, Resmi Gazete'de yayımlandığı tarihten itibaren yürürlüğe girer.

A.E. 280
R.G. 23.5.91

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
MERKEZ BANKASI YÖNETİM KURULU KARARI

Karar Tarihi: 22.5.1991
Karar Sayısı: 224

A.E.604/87
2.11.1987 35/1987 sayılı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası Yasasının 25'inci maddesi ve değiştirilmiş şekliyle 38/1982 sayılı Para ve Kambiyo İşleri Yasası altında yapılan Para ve Kambiyo İşleri Tüzüğü'nün 7(3) ve 8(3) maddeleri uyarınca Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası Yönetim Kurulu aşağıdaki kararı almıştır.

- A. (1) Bankalarca açılacak Döviz Tevdiat ve Mevduat Hesapları ile döviz kredilerine uygulanacak faiz oranları serbestçe belirlenir.
- (2) Bankaların Merkez Bankası nezdinde açacakları Döviz Tevdiat ve Mevduat Hesaplarına ~~Bankanın~~ özel ve tüzel kişilerin Döviz Mevduat Hesaplarına uygulanan azami faiz oranları artı 1/4 uygulanır.
- (3) Merkez Bankası'nca Tevdiat ve Mevduat Munzam Karşılıklarına aşağıdaki yıllık yüzde faiz oranları uygulanır.
Sterlin	Amerikan Doları	Alman Markı	Kıbrıs Lirası
9	6	6	5
- Tevdiat ve Mevduat Munzam Karşılıklarını zamanında yatırmayan bankalara döviz cinslerine uygulanan yıllık faiz oranına yüzde 3 ilâve edilmek suretiyle cezai faiz uygulanır.

- (4) Vadeli Tevdiat ve Mevduat Hesaplarına vadenin bitiminde yapılacak işlem konusunda, müdiin herhangi bir talimatı yoksa bu hesaplara aynı vade ile yürürlükteki faiz uygulanır.
- (5) Bankalar Tevdiat, Mevduat ve kredi faiz oranlarına ilişkin bilgileri, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası İdare Merkezince tesbit edilecek esaslar çerçevesinde Bankaya gönderirler.

B. Bu Kararın yürürlüğe girdiği tarihten önce verilen kredilere vadeleri sonuna kadar halen uygulanmakta olan faiz oranları aynen uygulanır.

C. (1) Bankalar tesbit ve ilân ettikleri azami tevdiat, mevduat ve kredi faiz oranlarını Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası İdare Merkezi'ne 2 iş günü önceden bildirmek suretiyle değiştirebilirler.

(2) Bankalar uygulayacakları azami faiz oranlarını Merkez ve Şubelerinde halkın kolaylıkla görebileceği şekilde ilân ederler.

(3) Bu Karar esaslarına göre Bankalarca serbestçe belirlenen Tevdiat, Mevduat ve Kredi faiz oranları 29 Mayıs 1991 tarihine kadar Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası'na bildirilir ve faiz oranları 1 Haziran 1991 tarihinden itibaren uygulamaya konur.

(4) Borç ve Mükellefiyetler için faiz birikimi olarak dava yolu ile tahsil edilebilecek miktar, faizin ödendiği ana para borç ve mükellefiyet miktarının bir katından fazla olamaz.

D. 21/1989 sayılı Yasa ile değiştirilmiş şekildeki Fasıllık 149 Sözleşmeler Yasası'nın 78. maddesi maksatları bakımından yıllık yüzde kredi faiz oranları aşağıdaki şekilde belirlenir.

Sterlin	Amerikan Doları	Alman Markı	Kıbrıs Lirası
14	11	11	9

(Diğer döviz cinsleri için Amerikan Doları muadili).

E. Bu Kararın Resmi Gazete'de yayımlandığı tarihten başlayarak;

(1) 2.11.1987 tarih ve 116 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 604 sayılı Amme Enstrümanı,

(2) 8.5.1989 tarih ve 53 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 208 ve 209 sayılı Amme Enstürmanları, yürürlükten kaldırılır.

F. Bu Karar, Resmi Gazete'de yayımlandığı tarihten itibaren yürürlüğe girer.

A.E. 281
R.G. 23.5.91

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
MERKEZ BANKASI YÖNETİM KURULU KARARI

Karar Sayısı: 225
Karar Tarihi: 22.5.1991

35/1987 sayılı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası Yasası'nın 24(2) ve (3). fıkraları uyarınca Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası Yönetim Kurulu aşağıdaki kararı almıştır.

1. Bankalar nezdlerinde açılan özel ve tüzel kişilere ait tüm Döviz Tevdiat ve Mevduat Hesapları karşılığında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez bankası nezdinde yüzde 20 oranında döviz

- hesapları munzam karşılığı tesis ederler. Bankalar arası döviz mevduat hesapları için munzam karşılık tesis etme zorunluğu yoktur.
2. Munzam karşılıklar, Sterlin, Amerikan Doları, Alman Markı ve Kıbrıs Lirası üzerinden açılan Döviz Tevdiat ve Mevduat Hesapları için, kendi döviz cinsleri üzerinden tesis edilirler. Bu döviz cinsleri dışında kalan dövizler üzerinden açılan Döviz Tevdiat ve Mevduat Hesaplarına ait munzam karşılıklar ise Amerikan Doları üzerinden çapraz kur esasına göre hesaplanarak yatırılır.
 3. Döviz Tevdiat ve Mevduat Hesaplarındaki artışlara ait munzam Karşılıklar, aylık Döviz Tevdiat ve Mevduat Munzam Karşılık Cetveleri üzerinde hesaplanarak en geç müteakip ayın 15'inci günü mesai bitimine kadar Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası nezdindeki özel hesaba yatırılır. Azalışlar aynı hesaptan talep üzerine Bankalara iade edilir.
 4. Bu Karar, Resmi Gazete'te yayımlandığı tarihten itibaren yürürlüğe girer.

A.E. 282
R.G. 23.5.91

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
MERKEZ BANKASI YÖNETİM KURULU KARARI

Karar Tarihi: 22.5.1991
Karar Sayısı: 227

A.E.603/1987
2.11.1987

35/1987 sayılı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası Yasası'nın 25'inci maddesi ve değiştirilmiş şekliyle 38/1982 sayılı Para ve Kambiyo İşleri yasası altında yapılan Para ve Kambiyo İşleri Tüzüğü'nün 7(3) ve 8(3) maddeleri uyarınca Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası Yönetim Kurulu aşağıdaki kararı almıştır.

1. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası nezdinde özel ve tüzel kişilere açılacak Döviz Tevdiat ve Mevduat Hesaplarına aşağıdaki azami yıllık faiz oranları uygulanır.

	Sterlin	Amerikan Doları	Alman Markı	Kıbrıs Lirası
Vadesiz	7	5	5	4
6 ay vadeli	9	6	6	5
1 yıl vadeli	11	8	8	6

2. Bu Karar, Resmi Gazete'de yayımlandığı tarihten itibaren yürürlüğe girer.
-

A.E. 283
R.G. 23.5.1991

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
MERKEZ BANKASI YÖNETİM KURULU KARARI

Karar Tarihi: 22.5.1991
Karar Sayısı: 226

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası Yönetim Kurulu 35/1987 sayılı KKTC Merkez Bankası Yasasının 24(2)(3) maddesi uyarınca bankalarca tesis edilecek karşılığın bankalar mevduatı dışında kalan tüm mevduata oranının yüzde onbeş olarak saptanmasına ve bu kararın Resmi Gazetede yayım tarihinden yürürlüğe girmesine, karar vermiştir.

A.E. 300
R.G. 28.5.91

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
MERKEZ BANKASI YÖNETİM KURULU KARARI

Karar Tarihi: 10.5.1991
Karar Sayısı: 219

35/1987 Sayılı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası Yasası altında yapılan Bankamızca Reeskont ve avans işlemlerinde uygulanacak faiz oranları ile ilgili olarak 4.3.1988 tarih ve 22 sayılı Resmi Gazete'de 118 sayılı A.E. olarak yayımlanan 29.2.1988 tarih ve 136 sayılı Bankamız Yönetim Kurulu kararının, 11 kontrollü krediler başlığı altında yer alan;

- Sanayici, ihracatçı kredilerinde %54
ifadesi iptal edilerek yerine,

- Sanayici, ihracatçı kredilerinde %46
ve 13.11.1989 tarih ve III sayılı Resmi Gazete'de 506 sayılı A.E. olarak yayımlanan 1.10.1989 tarih ve 180 A sayılı Yönetim Kurulu kararında

- Turizm Kredileri %31
ifadesinden hemen sonra parantez içerisinde yer alan (Miktarlar 400 Milyon ₺'yi geçmemek kaydıyla) ifadesi kaldırılarak yerine (Miktarlar 500 milyon ₺'yi geçmemek kaydıyla) ifadeleri konmak suretiyle değiştirilir.

Bu Karar Resmi Gazete'de yayımlandığı tarihten itibaren yürürlüğe girer.

A.E. 315
R.G. 7.6.91

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
MERKEZ BANKASI YÖNETİM KURULU KARARI

Karar Tarihi: 1.6.1991
Karar Sayısı: 230

1. 35/1987 sayılı KKTC Merkez Bankası Yasasının 11(1) maddesine istinaden ve 32(1) (A), (B), (C) maddelerinde öngörülen sürelerle uygun olarak reeskont ve avans işlemlerinde uygulanacak faiz oranlarını aşağıdaki şekilde tesbit ve ilân eder.

I. Genel Olarak
(Senetlerin geçerli faiz oranı üzerinden düzenlenmiş olması şartıyla)	Senette belirtilen faiz oranının
4 puan altında
II. Kontrollü Krediler	
A. 1 Tarım Aynı Kredileri
(Senetlerin geçerli faiz oranının 31 puan altında düzenlenmiş olması şartıyla)	" "
2. Tarım Nakdi Kredileri	" "
a. 1 Milyon ₺'ye kadar
(Senetlerin geçerli faiz oranının 16 puan altında düzenlenmiş olması şartıyla)	
b. 1 Milyon ₺'nin üzerinde
(Senetlerin geçerli faiz oranının 7 puan altında düzenlenmiş olması şartıyla)	Senette belirtilen faiz oranının
3 puan altında
B. 1. Küçük Esnaf ve Sanatkâr Kredileri Küçük Esnaf ve Sanatkârlara verilir.
(Senetlerin geçerli faiz oranının 26 puan altında düzenlenmiş olması şartıyla) azami 7 milyon ₺'ye kadar.	Senette belirtilen faiz oranının
4 puan altında
2. Yeni İş Yeri açacak Üniversite veya Yüksek Okul Mezunlarına, azami 15 milyon ₺'ye kadar.	" "
3. Karafırınlarnı endirek ısıtmalı fırınlara çevirmek isteyenlere, (azami 18 milyon ₺'ye kadar)	" "
C. Sanayici, Kredileri
(Senetlerin geçerli faiz oranının 17 puan altında düzenlenmiş olması şartıyla) azami 500 milyon ₺'ye kadar.	Senette belirtilen faiz oranının
3 puan altında
D. İhracat Kredileri
(Senetlerin geçerli faiz oranının 17 puan altında düzenlenmiş olması şartıyla) azami 500 milyon ₺'ye kadar.	" "

E. Turizm Kredileri
(Senetlerin geçerli faiz oranının
31 puan altında düzenlenmiş ol-
ması şartıyla) azami 500 milyon
TL'ye kadar.

Senette belirtilen faiz oranının
4 puan altında

III. Geçerli faiz oranı Faiz Farkı Fonuna ödenen 3 puan hariç her bankanın
tesbit ve ilân ederek Merkez Bankasına bildirdiği yıllık faiz oranıdır.

IV. Senedin ibraz tarihinde üzerinde yazılı faiz oranı vade hitmına kadar
aynen devam eder. Aşılması halinde aşılan her puan için 3 puan cezai faiz uy-
gulanır.

V. Bankalar bu kararda öngörülen faiz oranları dışında hangi nam altında
olursa olsun ek menfaat sağlayamazlar. Ancak hizmet görülmesi halinde görüle-
cek hizmet karşılığı alınacak ücret ve komisyonlar bunun dışındadır.

VI. Bu kararın yürürlüğe girdiği tarihten önce kullandırılmış krediler temdit
edilmemek kaydıyla vadeleri sonuna kadar Reeskont oranına tabi tutulur.

VII. Bu Karar, Resmi Gazete'de yayımlandığı tarihten itibaren yürürlüğe gi-
rer.

VI. BÖLÜM

TABLULARIN LİSTESİ

TABLolarIN LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 1 Avans ve Reeskont İşlemleri	6
" 2 Avans ve Reeskont Borç Bakiyeleri	7
" 3 Faiz Farkı Fonu uygulamaları	10
" 4 Devletin Kur Hesabında Tutulan Dövizin ABD Doları Karşılığı Olarak Dökümü	13
" 5 Bankaların, Bankalar Kurunda Tuttuğu Dövizin ABD Doları Karşılığı Olarak Dökümü	16
" 6 Döviz Rezervlerinin Artış Hızı	19
" 7 Döviz Tevdiat ve Döviz Mevduat Hesaplarının Cins ve Vadelerine Göre Dökümü	23
" 8 Türk Lirası Mevduatın Artış Hızı	26
" 9 KKTC Merkez Bankası ve Diğer Bankalar Nezdinde Resmi Mevduat	29
" 10 Türk Lirası Mevduat Artış Hızı ile Toplam Plasman Artış Hızı Karşılaştırması	31
" 11 İskonto Senetleri ve Bankalar Türk Lirası artı Döviz Plasmanlarının Dökümü ve Geçmiş Dönemle Karşılaştırması	32
" 12 Bankalar Döviz Plasmanları TL Karşılıklarının Dökümü ve Geçmiş Dönemle Karşılaştırması	33
" 13 GSMH'nin Dağılımı ve Sektörel Katma Değerlerin Büyüme Hızları (cari üretici fiyatlarıyla)	37
" 14 GSMH'nin Dağılımı ve Sektörel Katma Değerlerin Büyüme Hızları (sabit üretici fiyatlarıyla)	38
" 15 Kaynaklar - Harcamalar Dengesi	39
" 16 İstihdamın Sektörel Dağılımı ve Nüfus	41
" 17 Hayat Pahalılığı	43
" 18 Hayat Pahalılığının Mal ve Hizmet Gruplarına Göre Dağılımı	44
" 19 GSMH ile Karşılaştırmalı Bütçe Analizi	46
" 20 Karşılaştırmalı Bütçe Özeti	47
" 21 Yıllar İtibarıyla Bütçe Özeti	48
" 22 T.C. Ziraat Bankası'ndan Sağlanan Kredilerin (faiz hariç) yıllar itibarıyla Dökümü	49
" 23 KKTC'nin Türkiye ve Diğer Ülkelerle Olan Dış Ticareti	52
" 24 Ülkeler İtibarıyla Dış Ticaret	53
" 25 Dışsatımın Yapısı	54
" 26 Mal Gruplarına Göre Dışsalım	55
" 27 Dış Ticaret	56
" 28 Ödemeler Dengesi	57
" 29 Türkiye ve Diğer Ülkelerden Gelen Turistler	58

	<u>Sayfa</u>
Tablo 30 KKTC Merkez Bankası'nın Bilânçosu	60
31 KKTC Merkez Bankası'nın Kâr ve Zarar Hesabı	61
" 32 Bankaların Aktif Özetleri	67
" 33 Bankaların Pasif Özetleri	68
" 34 İskonto Senetleri ve Bankalar Plasmanlarının Sektörel Dağılımı	69
" 35 İskonto Senetleri ve Bankalar Plasmanlarının sektörel Yüzde (%) Dağılımı	70
" 36 Bankalar Türk Parası Mevduatlarının Niteliğine Göre Analizi	71
" 37 Bankalar Türk Parası Mevduatlarının Vadelerine Göre Analizi	72

